

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

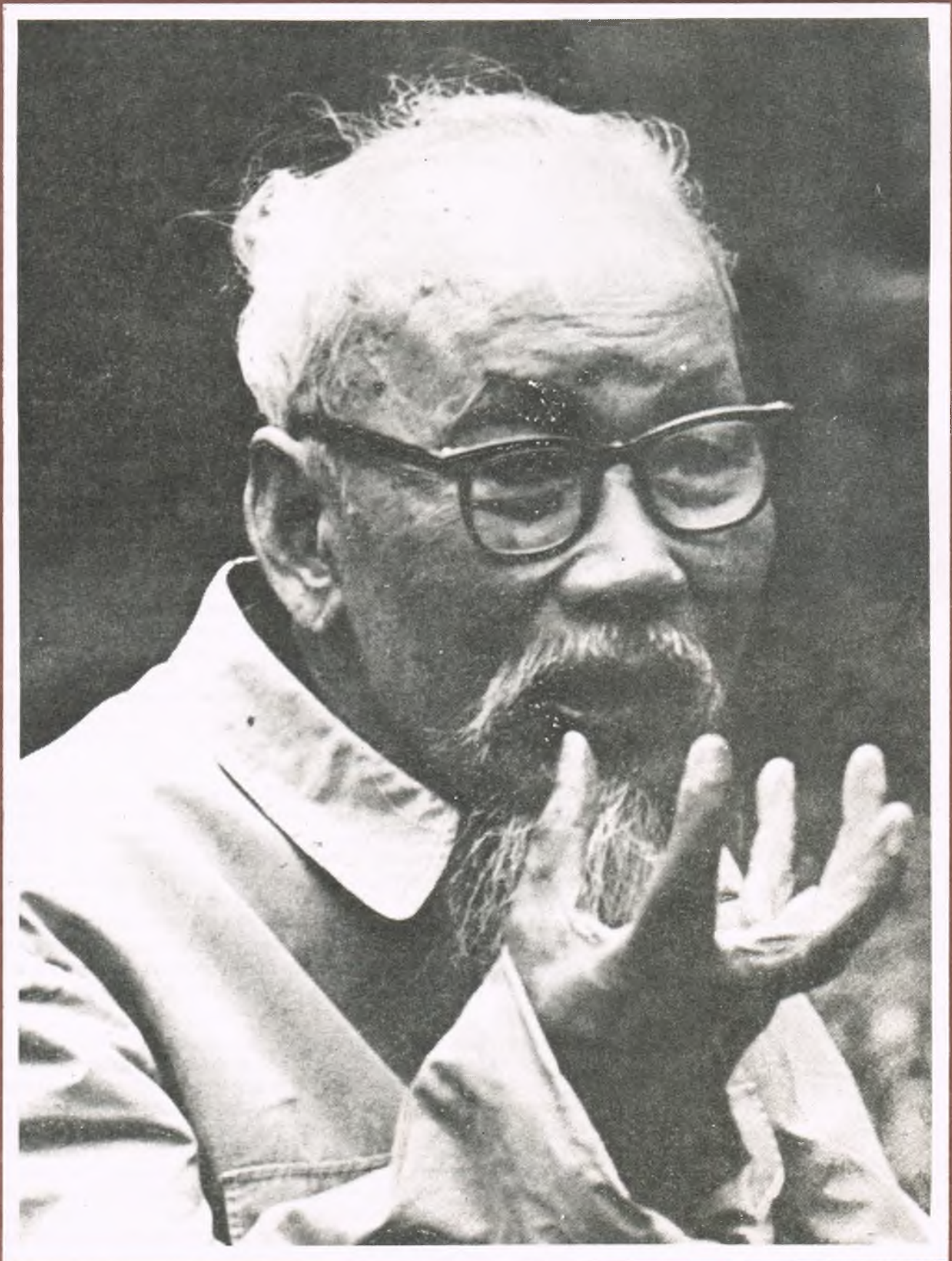
<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

HO CHI MINH 1890-1969

HO CHI MINH

Ho Chi Minh'in dünya çapında ve geniş kitleler katında ün kazanması 1960'larda olmuştur. Bir başka deyişle, Ho Chi Minh 70'ine bastıktan sonra. Bu yüzden onu fotoğraflarından tanıyanlar için Vietnamlı liderin fizik görüntüsü, çıplak ayaklarına geçirdiği sandaletler üzerinde yükselen kısa ve kırılacakmış duygusu veren bedeni, çenesinden aşağı adeta tek tek sarkan ak sakalı, sıcak bakan gözleri ve "nurani" çehresiyle daha çok "pamuk gibi bir dede"yi, "bilge bir ihtiyar", "Budist bir din adamı"nı çağırıştırır. Sadece fizik görüntüsü değil, söz ve davranışlarından da bu hava yayılır. Konuşmalarına çoğunlukla "saygıdeğer ihtiyarlar" diyerek başlar, "yeğenlerim" diye nitelediği çocuklara seslenir ve ondan sonra yetişkinlere döner. Bu, kesinlikle bir şov olmayıp "Ho Amca"nın kişiliğinden kaynaklanan bir özelliğidir, içtendir.

Aslında, Ho Chi Minh'in Vietnam gibi köklü bir kültürün, paternalist yanı ağır basan Doğu geleneklerinin ürünü bir yaşlı önder olarak böyle yarı filozof, yarı bilge tavırlar içinde olmasından daha doğal bir şey olmasa gerek. Nitekim, Çin lideri Mao Zedung da o ölçüde olmasa da filozof, bilge ve paternalist yönleriyle dikkat çeker. Ho Chi Minh'in kişiliğini büsbütün çekici ve bir parça şaşırtıcı kılan olgu, onun bir derviş bilgeliğiyle ülkesini neredeyse yayan dolaşırken, bütün ömrünü verdiği halkına seslenirken, küçük çocukları kucağına alıp sevip okşar, ihtiyarlara hal hatır sorarken, ülkesinin o sırada dünyanın en büyük gücüne, ABD'ye karşı kıyasıyla bir savaş içinde oluşudur.

Bu ortamda, yaşlı ulusal önderin sözkonusu davranışlarına, konuşmalarına kapılanlar, bu görüntünün çok fazla büyüüne tutulanlar Ho Amca'yı "yumuşak başlı" bir lider ya da Marksist'ten çok milliyetçi sanabilirler. Nitekim dünya basınında bu tür yargıları seslendiren birçok yazı, yorum çıkmıştır. Böyleleri Ho Chi Minh'i yeterince tanımayanlardır. Oysa, 1890'da doğmuş olan Ho, 1920 yılında Fransa'da Tours Kongresi'nde, yani Fransız Sosyalist Partisi'nin ikiye bölünüp Komintern'i benimseyen Fransız Komünist Partisi'nin olduğu kongrede, partinin ilk militanı sıfatıyla Çinlindi delegesi olarak söz alıp sömürgecilik sorununu anımsattığında, sömürgeciliği yerden yere vurduğunda henüz Lenin hayattaydı. 1893 doğumlu

Mao ancak 1927'den sonra adından söz ettirecekti; 1892 doğumlu Tito ise 1942'de. Oysa Ho Chi Minh, Fransız Komünist Partisi'nin, Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin üyesi olmuş, Köylü Enternasyonalî'nin kurucuları ve yöneticileri arasında yer almış, 1930'da Çinhindi Komünist Partisi'ni, yıllar sonra da Vietnam Komünist Partisi'ni (sonraki adıyla Vietnam Emek Partisi) kurmuş kişidir. Fransız hapisanelerinde de, Çin hapisanelerinde de yatmıştır. Ve 1954 yılında Cenevre Anlaşması'nı imzaladığında, aslında uluslararası Komünist hareketin çıkarlarını Vietnam'ın çıkarlarından bir adım önde görmüş olduğunun bilincindeydi. Nitekim, o tarihteki uzlaşma Vietnam'ın ikiye bölünmesi ve yıllarca süren bir savaşla sonuçlanmıştır. Kısacası, Ho Chi Minh hem kıdemli hem de türlü sınavlardan geçmiş sağlam bir Marksist'ti.

Ama öte yandan, "Beni Leninizm'e Götüren Yol" başlıklı yazısında anlattığı gibi, bilimsel Sosyalist dünya görüşünü ulusal bağımsızlık özleminden, ülkesini Fransız sömürgeciliğinin boyunduruğundan kurtarmak amacıyla kalkarak bulmuştu. Fransızlar'a, Japonlar'a, Amerikalılar'a aynı sarsılmaz, yılmaz kararlılıkla savaş açmıştı. Kuzey Vietnam devletinin kuruluşuna dek (1945) uzun yıllar süren çetin yeraltı mücadelesi ve kır gerillası koşullarında kullandığı değişik takma adlarının toplam sayısını ve neler olduğunu kendi bile anımsamıyor. Koyu bir Marksist olduğu kadar kararlı bir yurtseverdi. Ülkesinin bağımsızlığını yalnız emperyalizme karşı değil, tüm yabancı başkentlere karşı savunurdu. "Moskova mı Pekin mi?" sorusuna, "sadece Hanoi" diyen adamdır. Ve o pamuk gibi yumuşak görünüşünün altında gereğinden en sert, en amansız kararları veren bir önderdir. □

Nazım Güvenç

YURTSEVER BİR MARKSİST

Vietnam'ın devrimcileriyle ünlü Nghe Tinh eyaletinde orta halli bir "mandarin" ailesinin, adını Nguyen Sinh Cung koydukları bir oğulları oldu. Ailenin üçüncü çocuğu olan Sinh Cung'un doğmasından tam altı yıl önce, Fransa bölgeye himaye rejimini zorla kabul ettirmiş ve hemen bir yıl sonra da yurtsever aydınlar buna karşı ayaklanmışlardı. Daha sonra Nguyen Tat Thanh, Nguyen Ai Quoc ve nihayet Ho Chi Minh adını alacak olan küçük Sinh Cung'un doğum tarihi genellikle 19 Mayıs 1890 olarak kabul edilir. Babası Nguyen Sinh Sac şiddetli bir anti-sömürgeci ve okumaya son derece meraklı bir kişiydi. Ho yedi sekiz yaşındayken, Nguyen Sinh Sac bütün ailesini yanına alarak doktora yapmak üzere Hue kentine gitti. Ho, sarhoş Fransız askerleriyle ilk kez burada karşılaştı. Daha 10 yaşındayken annesini burada kaybetti. Babaları, annesiz kalan üç çocuğunu anneannelerinin yanına götürdü. Ho 11 yaşındayken ülkesinin içinde bulunduğu karanlık durumu, anlamasa bile gördü. Örneğin, Fransız sömürge yönetiminin angarya şeklinde yerli halka yaptırdığı Hue-Vinh karayolunun inşasından kaçanların birçoğu Ho'ların evinde saklandı.

Bu arada arkası kesilmez başarısız isyanlar birbirini izliyordu. Özellikle, *Kanla Yazılmış Dışardan Gelen Mektup* adlı milliyetçi broşürün yazarı Phan Boi Chau'nun Bastille Günü'ne denk getirdiği başarısız ayaklanma küçük Ho için önem taşır. Çünkü Phan, başarısız isyanının ardından, Fransa'ya karşı yabancıların desteğini de isteyen bir hareket örgütledi. En büyük ilgiyi ise, Asya'yı bir Japon kıtası haline getirmek isteyen Japonlar'dan gördü. Japonlar Phan'dan eğitilmek üzere parlak genç öğrenciler göndermesini istediler. Phan'ın seçtiği öğrencilerden biri de Ho Chi Minh'di. Sonuçta Ho Japonya'ya gitmedi, ama ünlü milliyetçinin şu sözleri hiçbir zaman kulağından çıkmadı: "Ülkeyi kurtarmak isteyen, çok güçlü bir parti kurmak zorundadır."

LİSE TERK

Ho önceleri aile geleneğine uyarak babasından Konfüçyüs eğitimi almıştı. Çince'yi bayağı iyi biliyordu. Ama 15 yaşına bastığı zaman, bu geleneği kırıp, hem Fransızca hem de Vietnamca eğitim yapan bir liseye kaydoldu. Öğretmenler ya Fransız ya da Fransa yanlısı Vietnamlılar'dı. Başöğretmen eski bir lejyonerdı. Bu yüzden de okulda çok ağır bir askeri disiplin egemendi. Son derece kötü ve sıkıcı bir dört yıl ve 1908'deki isyan eylemlerine katılmış olarak Ho lise öğrenimini diploma almadan terketti. Bundan sonra hayatını Saygon'un 100 mil doğusunda bir balıkçı limanı olan Phan Thiet'te geçirmeye karar vermişti. Aslında burayı seçmesinin bir nedeni vardı.

Phan Boi Chau ona kentteki bir okulda öğretmenlik bulmuştu. Ama kimi yazarlar, Ho'nun daha o zamandan dünyayı dolaşmayı aklına koyduğu için bu kenti seçtiğini savunurlar. Çünkü, bu limandan dünyanın dört bucağına giden gemileri kolaylıkla bulmak mümkündü. Öğretmen olarak yeni okulunda tam sekiz ay çalışan Ho, 1911'in Eylülü'nde birdenbire ortadan kayboldu.

Artık 21 yaşında olan Ho'nun birdenbire kaybolup Saygon'da ortaya çıkması, genellikle iki nedene bağlanır. Çin'deki milliyetçi devrimden etkilenen Ho'nun, Saygon'daki Çinli devrimcilerle ilişki kurup Çin'e gitmeyi amaçlaması bunlardan ilkidir. Ho'nun çocukluğundan beri Çince bildiği de düşünülürse, bu hiç de uzak bir ihtimal gibi görünmüyor. Diğer neden ise, Fransa'ya gitmenin bir yolunu bulmaktır ki, sonuçta bu da gerçekleşir. Saygon'da teknik bir okulda geçen üç aydan sonra adını "Ba" olarak değiştiren Ho, "Amiral Latouche Treville" adlı bir gemiye komi olarak girdi. Yılbaşına doğru gemi Saygon Nehri'nden Güney Çin Denizi'ne doğru süzülürken, Ho herhalde bu kıyıları 30 yıldan önce bir daha hiç göremeyeceğini aklına bile getirmiyordu.

DENİZCİLİKTE KARAYA

Ho'nun gemisi, Vietnam'la Fransa'nın Marseilles limanı arasında sefer yapan bir gemiydi. Burada aklı karıştıran bir durum çıkıyor ortaya. Madem ki Ho'nun amacı Fransa'ya ulaşmaktı, neden oraya ulaştıktan sonra iki yıl Afrika, İngiltere ve Amerika arasında mekik dokudu? Bu konuda kesin bilgi yok. Yalnızca önceleri Ho'nun yakınlarından olup sonradan şiddetli bir muhalifi kesilen Hoang Van Chi, *Sömürgeciliğin Komünizme* adlı kitabında, Ho'nun Fransa'daki Vietnamlılar'ı örgütleyen Phan Chu Trinh tarafından hayal kırıklığına uğratıldığı için yeniden denize açıldığını öne sürer.

Şöyle ya da böyle özellikle Oran, Dakar, Port Said ve İskenderiye gibi limanlarda gördüğü Vietnam'a çok benzer koşullar, daha sonra ilk kitabı olacak *Fransız Sömürgeciliği Yargılanıyor*'un belkemiğini oluşturdu. Ho tam I. Dünya Savaşı arefesinde denizcilikten koptu. Bu kez yolu Amerika'ya düşmüştü. Boston ve New York'a gitti. Bahçıvanlık yaptı. Ama aklı Avrupa'daydı; tekrar döndü ama, sanıldığı gibi Paris'i değil Londra'yı tercih etmişti. Londra'da hayat pek kolay değildi. Önceleri bulaşıkçılık yaptı, evlerin önünden kar küredti. Daha sonra ünlü Carlton Otel'i'nin kendisinden daha ünlü şefi Escoffier'e yamaklık yaptı. Bazıları Ho'nun zaman zaman yemek pişirmesini ve iyi bir *gourmet* olmasını bu işine bağlarlar. Tabii Ho sadece Carlton'da yemek pişirmekle yetinmeyecekti. Doğulu

mültecilerin kurduğu “Deniz aşırı Ülke Emekçileri”ne (Lao Dong Hoi Ngai) girdi. 1916 Ayaklanması’ndan hemen önce Liverpool’a giderek İrlandalı milliyetçilerle ilişki kurdu. Nihayet Fabianlar’la bağlantı kurarak sol siyasi görüşler hakkında birçok şey öğrendi. Fakat yine de akli fikri Fransa’daydı. Vietnam için Fransa’da çok şey yapabiliyordu. Bu yüzden savaşın en karanlık yılları olan 1917 yılında, askere çağırılma tehlikesini de göze alarak kapağı Paris’e attı. Lenin’in Rusya’da proletarya diktatörlüğünü kurmasından sadece birkaç hafta önce Ho, Marcadet sokağındaki odasına yerleşmişti bile.

YURTSEVER NGUYEN

Ho Paris’e yerleşir yerleşmez ismini de değiştirdi. Artık adı “Yurtsever Nguyen” anlamına gelen Nguyen Ai Quoc’tu. Öğrendiği şeylerin ve edindiği deneyimlerin ışığında hayata daha farklı bakmaya başlayan Ho’yu en çok çarpan, ezilen sömürge halkıyla sömürülen işçi arasındaki benzerlikti. Bu yüzden de kaçınılmaz olarak kendini sola yakın insanların bulunduğu bir çevrede buldu. Kısa bir süre sonra Ho, *L’Humanité*’nin editörü Paul Vaillant-Couturier, Karl Marx’ın yeğeni Charles Longuet, yirmi yıl sonra Fransa’nın başbakanı olacak Sosyalist Léon Blum ve solcu lider Marcel Cachin gibi kişilerle ahablık edecek duruma gelmişti. Bu arada Ho, kendi deyişiyle, “zaman zaman fotoğrafçılık, zaman zaman da Fransa’da yapılan Çin antikalarını boyayarak” geçinmeye çalıştı. Ho gerçi bu sıralar 1940’ların başına dek çağrılacağı “Yurtsever Nguyen” adını almıştı ama, yine bu dönemde Marksizm’le de yakından tanışmaya başlamıştı. Sosyalistler’in *Le Populaire*’ine yazmaya başladı. Ama Ho Chi Minh’in gazeteciliğe iyice soyunması, Paris’te yaşayan vatandaşı Nguyen The Truyen’in onu devrimci *Le Paria-Parya* gazetesini birlikte çıkarma çağrısıyla başladı. Ho *Le Paria*’nın

hem editörlüğünü, hem de dağıtıcılığını yaptı. Bundan hemen sonra, özellikle Vietnam’a gizlice sokulmak üzere *Viêt Nam Hon*’u (Vietnam’ın Ruhü) yayınladı. Bunlar tahmin edilebileceği gibi anti-sömürgeci yayınlardı ve daha çok egemen ülkenin sömürge ülke halkına yaptığı zulmü anlatmaya yönelikti. Ho’nun 1919 Versailles Barış Konferansı sırasında ABD Başkanı Wilson’a sunmayı umduğu “Sekiz Nokta Programı” ilk kez *Vietnam’ın Ruhü*’nde yayımlandı. Ho’nun talepleri son derece mütevazı ve Wilson’ın “Ondört Nokta”sıyla son derece uyum içindeydi: “Kendi kaderini tayin hakkı, anayasal hükümet, demokratik özgürlük, Vietnamlı ve Fransızlar’ın yasalar karşısında eşit olması, siyasi mahkûmlara af, basın özgürlüğü, toplanma ve örgütlenme özgürlüğü ve angaryayla içki içmeye zorlanmanın yasaklanması.” Ho bu taleplerini Wilson’a vermek şansını yakalayamadı ama, Fransız aydınları ve orada yaşayan Vietnamlı mültecilerin ilgisini çekmeyi başardı.

1920 yılında Tours’da yapılan Sosyalist Kongre, Ho’nun hayatındaki önemli dönüm noktalarından biri oldu. Çünkü bu kongre, Ho’nun İkinci Enternasyonal’den kopmasına ve Fransız Komünist Partisi kurucularından biri olmasına yol açacaktı. Ho’nun kağıttan değil, irticalen yaptığı ve kendisine ilişkin her biyografide yer alan konuşması, tutanaklara göre şöyleydi:

“Yoldaşlar, bugün buraya sizinle dünya devrimi için çalışmaya gelmiş olmayı ne kadar isterdim. Ama ne yazık ki, bir Sosyalist olarak ülkeme karşı işlenen iğrenç suçları protesto etmek için buradayım.

Bildiğiniz gibi, Fransız kapitalizmi Çin-hindi’ne yarım yüzyıl önce girdi. Kapitalizm adına bizi süngüleriyle tutsak etti. O zamandan beri bizi sadece utanmazca sömürmele kalmadı, aynı zamanda acıma-

1428’de Le Loi’nin bağımsızlık ilan ederek Çinlileri kovmasından sonra Çinlilere karşı direnmiş olan köylülere toprak dağıtıldı. Le hanedanının ülkeyi üçyüz yıl yönetmesine rağmen bu süre içinde Trihh ve Nguyenler’le sürekli bir çatışma yaşandı. Sonunda 1800’lerin başlarında Nguyen hanedanına mensup Gia long tüm ülkede egemenliği sağladı. Bundan sonra Vietnam’da değişik sömürgeci güçler etkinlik kurmaya çalıştı. Ancak bunlardan özellikle Fransızlar kısa bir süre içinde egemenliği ele geçirerek toplumsal yapıyı dağıtmaya ve bir sonraki yüzyılda da sürececek sömürgeciliği yerleştirmeye başladı. 1880’lere gelindiğinde tüm Vietnam Fransızlar’ın egemenliği altındaydı. Üstte solda Fransız ve İspanyol güçleri Saygon’da.

1880’lerde Koşın’ın’da bir Fransız tren istasyonunun açılışı.

Batılı sömürgeleşmeye karşı milliyetçi bir güç oluşturan Tuy Ly,

Fransız sömürgecilerinin insanlık dışı uygulamaları durmak bilmiyordu. Fransızlar'ın yapmış olduğu bir katliam sonrası.

Fransızlar'ın çok sıkı denetimine ve sömürgeleştirme çabalarına karşı direnen Vietnamlı aydınlar arasında yeni kuşağa mensup genç Ho Chi Minh düşünceleri ve eylemiyle öne çıkıyor, Vietnam'ın geleceği için planlar hazırlıyordu.

sız bir biçimde işkence etti ve zehirledi. Bizi afyon ve alkolle zehirledi. Yağmacı kapitalistlerin Çinhindi'ne yaptığı zulmü açıklamaya bu birkaç dakika yetmez. Hapishanelerin sayısı okullardan fazladır ve tutuklularla tıklım tıklım doludur. Sosyalist görüşe sahip Vietnamlılar tutuklanmakta ve bazen de sorguları yapılmadan katledilmektedirler. Çinhindi'nin sözüm ona adaleti böyledir. Bu ülkede Vietnamlılar aleyhine ayrılık güdülür, Avrupalılar ya da Avrupa vatandaşı olanlara tanınan güvencelerden yararlanamazlar. Ne basın ve ne de söz hürriyetimiz vardır. Toplanma ve dernek kurma özgürlüğü bile yoktur. Diğer ülkelerde yaşamaya ya da turist olarak gitme hakkına sahip değiliz. Öğrenim hakkımız olmadığından tam bir cehalet karanlığı içinde yaşamaya mahkûmuz. Sömürgeciler Çinhindi'nde bizleri afyon yutup alkol içmeye zorlayacak yol ve araçları bularak zehirleyip tedirgin etmektedirler. Binlerce Vietnamlı, başka bir halkın çıkarları için katledilmekte ya da yavaş yavaş ölüme yollanmaktadır.

Yoldaşlar, işte nüfusu Fransa'nın yarı nüfusundan fazla olan 20 milyonu aşkın Vietnamlı'ya yapılan muamele budur. Ve bunların Fransız korumacılığı altında oldukları söylenmektedir. Sosyalist Parti, ezilen yerli halkı desteklemek için eyleme geçmelidir.

Parti, sömürge ülkelerde sosyalizmin propagandasını yapmalıdır. Sosyalist Parti'nin Üçüncü Enternasyonal'e katılmasının pratikte, şimdiden sonra sömürge meselesini daha doğru değerlendireceği bir söz anlamına geldiğini kabul ediyoruz. Kuzey Afrika sorununu incelemek üzere bir Daimi Heyet'in atanmasını memnuniyetle karşılıyoruz. Eğer parti, üyelerinden birini yakın bir gelecekte Vietnam sorununu yerinde incelemek üzere Çinhindi'ne gönderirse çok memnun olacağız.

Bütün insanlık adına, Sosyalist Parti'nin sol ve sağ kanattaki bütün üyelerine ses-

leniyoruz: Yoldaşlar, bizi kurtarın."

Aslında Ho'nun bu konuşmasında, Üçüncü Enternasyonal'i desteklemek dışında, komünizme ya da Marksizm'e doğrudan bir atıf yoktu. Ama Sosyalist Parti'nin sağ kanadına karşı, daha doğrusu İkinci'ye karşı Üçüncü Enternasyonal'den yana ağırlık koyunca, gelecekteki eğilimini iyice belli etmişti.

MARKSİST-LENİNİST

Ho'nun hayatı boyunca, belli dönemlerde sürekli olarak, sorulan en önemli soru şuydu: Bu adam temelde bir milliyetçi mi yoksa Komünist mi? Bu soruya, liberaller ve Sosyalistler daha çok milliyetçi olduğu biçiminde yanıt verirken, sağcılar ve Komünistler Ho'yu hep bir Komünist olarak nitelediler. Örneğin Amerika'da 1968 yılında yayınlanan *Can We Win in Vietnam* (Vietnam'da Kazanabilir miyiz?) adlı kitapta Charles McLane şöyle diyordu:

"Başkan Kennedy'nin Güney Vietnam'a taahhütte bulunduğu zaman, Ho'yu bir milliyetçiden çok Komünist olarak kabul etmesi makuldu. Ama bugün görünen o ki, Ho'yu bir Komünist'ten çok milliyetçi olarak kabul etseydi daha isabetli olurdu."

Ho ise bu tür sorulara genellikle, "Ben profesyonel bir devrimciyim" diye cevap vermekle yetindi.

Şöyle veya böyle, Fransız Komünist Partisi'nin kurucularından biri olan Ho Chi Minh, sonuçta kaçınılmaz olarak ilk Moskova ziyaretini yaptı. Ho 1924 yılının büyük bölümünü Doğulu İşçiler Üniversitesi'nde geçirdi. Marksist teori ve Leninist uygulamayı öğreniyordu. Moskova'da devrimin bütün önde gelen kişileriyle tanıştı. Troçki, Dimitrov, Radek, Buharin ve o sıralar Milliyet Sorunları Halk Komiseri olan Stalin'le oldukça yakın ilişkiler kurdu. 1924 yazında yapılan Komünist Enternasyonal'in 5. Kongresi'nde sömürge sorunlarına ağırlık veren tavrı çok etkili oldu.

Ho Chi Minh, İkinci Enternasyonal'in "reformist" kanadını suçlamakla kalmadı, Fransız Komünist Partisi'ni sömürge sorunlarını ihmal ettiği gerekçesiyle kınadı ve eleştirdi. Buna benzer, ama daha az şiddetli bir eleştiri Sovyet delegasyonuna ve hattâ o sıralar partinin ikinci adamı olan Zinovjev'e de yöneltildi. Artık Ho, 1920'deki Toz Kongresi'ndekinden çok daha farklı biydi. Komintern'in güvenini kazanan Ho, o sırada kaynamakta olan Çin'e gönderilen Mihail Borodin'in misyonuna dahil edildi. Misyonun amacı, Çin'deki isyancılara ve feodal beylerle başa çıkamayan Komin-tang'a yardımcı olmaktı. Sovyetler Avrupa'dan biraz ümidi kesmişlerdi ve ikinci devrimin Çin'de patlama ihtimalini görmüşlerdi. Ho, Çin'e ulaşır ulaşmaz, buradaki sürgün Vietnamlılar arasında faaliyete girişti. Amerikan kaynakları bu bir iki sene içinde Ho'nun, Ly Thuy, Vuong ve Song gibi üç değişik takma ad kullandığını yazarlar.

ÇİNHİNDİ KOMÜNİST PARTİSİ KURULUYOR

Ho Avrupa'da fazla kalmadı. 1928'de Bangkok'a gitti. Bangkok'ta, Fransız Komünisti Hilaire Noulens başkanlığında çalışan Komintern'in Güney Asya Bürosu vardı. Bangkok'ta Budistler'le yakınlık ve manastırlarda hücreler kurdu. Yazar Charles Fenn, Budistler'in daha sonraki ayaklanmalara katılmalarını hep "o zaman ekilen tohumlara" bağlar. Bu arada, 1925'te Kanton'da kurulan "Vietnam Devrimci Gençlik Birliği" (Thanh Nien Cach Mang Dong Chi Hoi Viêt Nam) güçlenmiş ve Saygon, Hanoi, Şanghay ve Hong Kong gibi kentlerde çalışmalarını hızlandırmaya başlamıştı. Ne var ki, Ho gibi bir örgütleyicinin yokluğu belli olmuş ve ortaya üç ayrı fraksiyon çıkmıştı. Ho'nun çabaları sonucu bu gruplar 1930 yılında önce Vietnam Komünist Partisi (Dang Cong San Viêt Nam) adı altında birleştiler. Ama daha sonra, Laos ve Kamboçya'yı da kapsamak için Çinhindi Komünist Partisi'ne (Dong Duong Cong San Dang) dönüştüler. "Fransız emperyalizmine ve gerici kapitalistlere karşı" savaştan, "erkek kadın eşitliğini kurmaya" kadar uzanan bir programı olan partiye katılmayan tek bir devrimci örgüt vardı: Vietnam Milliyetçi Partisi (VNQDD-Viêt Nam Quoc Dan Dang). Bu partinin 1930 yılında Fransızlar'a karşı yürüttüğü mücadele başarısızlıkla sonuçlanınca Çinhindi Komünist Partisi'nin durumu iyice güçlendi. Fakat 1931 yılı geldiğinde, İngilizler birdenbire Hong Kong'ta sorun çıkaran siyasileri temizlemeye karar verdiler. Ho tutuklandı. Bu sırada resmen kullandığı "Nguyen Ai Quoc" adıyla Fransızlarca ölüme mahkûm edildiği için "Tong" adını kullanıyordu. Ya bu nedenle ya da İngilizler Ho'nun adını

açıklamak istemediklerinden ötürü altı ay hafif cezaıyla kurtuldu. Ancak Hong Kong'u izinsiz terketmeye çalışmak suçundan yeniden tutuklandı ve verem olduğu için hemen cezaevi hastanesine kaldırıldı. Hastane personeliyle arası çok iyiydi. Kaçırıldı ve yetkililere öldüğü bildirildi. Ölüm haberini Sovyet basını ve L'Humanité duyurdu. Fransız gizli polisindeki Nguyen Ai Quoc dosyası, "Hong Kong Cezaevi'nde ölmüştür" notuyla kapatıldı. İnanılmaz bir film öyküsü gibi.

1933 yılında durum sağlamlaşınca, Komintern, yeni bir görev vermek için Ho'yu Moskova'ya çağırdı. Ancak bunun için Çin Komünist Partisi'nin yardımına ihtiyacı vardı. Bu yüzden polisin sürekli isyancı topladığı Şanghay'a gitmek zorundaydı. Şanghay'a gidince Çan Kay-Şek'in polisinin dokunamadığı tek solcunun, Bayan Sun Yat-Sen'in evine gitti. Kuşkuyu çekmemek için çok sık bir kostüm giymişti ve altında bir limozin vardı. Bayan Sun Yat-Sen her şeyi ayarladı. Ho 1934'te Moskova'ya ulaştı. 1935'te Komünist Enternasyonal'in 7. Kongresi'ne katıldı. Stalin pek gönüllü görünmemekle beraber, Dimitrov ve Ho'nun bulunduğu grup birleşik cepheler lehinde karar çıkardılar.

II. DÜNYA SAVAŞI

Savaştan hemen önce, 1938 yılında sağlığı iyice bozulan Ho, Karadeniz kıyılarında dinlendi. Bunun, Ho'nun hayatı boyunca yaptığı tek tatil olduğu söylenir. Buradan sonra Çin'e bir yolculuk daha yaptı. Ama, bu kez kimliğini gizlemek zorunda

26 Aralık 1920'de Tours'da toplanan Fransız Sosyalist Partisi'nin kongresi Ho Chi Minh'in siyasi yaşamında önemli bir dönüm noktası oldu. Kongreye Çinhindi temsilcisi olarak katılan Ho Chi Minh Avrupalı sosyalistlerin tartışmalarını güçlükle izlemişse de, Nguyen Ai Quoc takma adıyla sunduğu metin yankılar uyandırmıştı.

Marcel Cachin, Paul Vaillant ve Frossard gibi tanınmış isimler arasında sırtında bir eskiciden alındığı açıkça belli olan koyu renkli bir elbise, yakası geniş, kolalı bir gömlek ve sakalsız bıyıksız görünümüyle "isyancı çağrıları"nda bulunan bu ufak tefek adam sözlerine başlarken şöyle diyordu: "Arkadaşlar, bugün dünya devrimi üzerinde sizinle birlikte çalışmaya gelmiş olmayı çok isterdim. Ama bugün sosyalist olarak kendi ülkemde işlenmiş iğrenç cinayetleri protesto etmek için geldiğim için son derece üzgünüm."

Kongrede Cachin-Frossard grubuyla birlikte davanan Ho Chi Minh, Léon Blum (sol tarafında oturan) ile görüşüyor.

kalmadı. Çünkü, 1937 yılındaki Japon istilasından sonra Çan Kay-Şek, istemeyerek de olsa, Komünistler'le uzlaşmak zorunda kalmıştı. Komintang, Çin Komünist Partisi'nden askerlerine gerilla savaşı öğretecek öğretmenler isteyince, gönderilenlerden biri de Ho idi.

Bu sırada "uzak" Asya'nın haritası, tam bir sömürgeler haritası görünümündeydi. Hindistan, Pakistan, Seylan, Burma, Singapur ve Hong Kong İngilizler'in, Çinhindi Fransızlar'ın ve Endonezya Hollandalılar'ındı. Güya bağımsız Filipinler ise, ekono-

mik açıdan tamamen Amerikalılar'ın denetimindeydi.

1940'ta Hitler'in Fransa'ya girmesi sonucu, Japonlar'ın Vietnam'daki Fransız sömürgelerden talebi artmaya başlamış ve Fransız sömürge yönetimi de, ayrıca, bölgedeki Komünist ve milliyetçi gruplara karşı tam bir imha savaşına girişmişti. Çinhindi Komünist Partisi, o sıralar epey güçlü olan Troçkistler ve diğerleri tamamen yok olma tehlikesiyle karşı karşıyaydılar. Vietnamlılar hem Japon, hem de Fransızlar'a karşı mücadele etmek zorundaydılar. Ko-

UZAKTAKİ GÜNEY YA DA GÜNEY ÜLKESİ

Vietnam'da yaygın inanışa göre, bölgenin ilk yerleşenleri Güney Çin'den gelen Giao-Chi kabilesiydi. Ve bu, İsa doğmadan tam üç bin yıl önce meydana gelmişti. Bunlar daha sonra Çin kökenli olmayan başka kabilelerle karışarak, bugünkü Vietnamlılar'ın ataları oldular. İşin bu tarafı biraz karanlık. Vietnam'a ilişkin ilk bilmen güvenilir tarihler, bölgenin M.Ö. 3. yüzyıl sonları ya da 2. yüzyıl başlarında Çinliler tarafından işgal edilmesi. Yaklaşık yedi yüzyıl aralıksız süren Çin egemenliği ülke üzerinde çok derin etkiler bıraktı. Gerçi Çinliler M.S. 938'de tamamen ülkeden çıkarıldılar ama, Budizm hayvana tapmanın, Konfüçyus'un ilkeleri ise kabile ahlakının yerini almıştı bile. Artık bundan sonra eğitilmiş her Vietnamlı Çince'yi yazıp konuşabiliyor ve bu eski kültürün mirasçısı oluyordu. Hattâ öyle ki, Çin'in "mandarin" sistemi (Çin İmparatorluğu'nda toplumsal hiyerarşiyi oluşturan, soyluluğa dayalı dokuz ayrı katmandan her birine verilen ad) Vietnam'a aynen geçti. Bundan sonraki birkaç yüzyılı Vietnam'daki gruplar bitmez tükenmez iktidar savaşlarıyla ve tabii yine Çin'in fırsatlardan yararlanmasını engellemekle geçirdiler. Nihayet 15. yüzyılda, savaşçı Le Loi kendini imparator ilan ederek, Le Hanedanı'nı kurmayı başardı. Ama iki iddialı mandarin grubunu, kuzeyde Trinh ve güneyde Nguyenler'i uzlaştırmak bir türlü mümkün olmadı.

Nguyenler kendilerine merkez olarak daha sonra emper-

yal bir kent olacak Hue'yi seçtiler ve genişlemeye başladılar. İşte Vietnam'ın Batı'nın sömürgeci güçleri olan Fransa, İngiltere, Portekiz ve Hollandalılar'la ilk karşılaşmaları Nguyenler aracılığıyla oldu. Özellikle Fransızlar, Nguyenler'e silah vaadederek çeşitli ödünler kopardılar, ama genellikle sözlerini tutmadılar. Fransızlar'la Vietnamlılar'ın uzun yıllar sürecektir çekişmeleri başlamıştı bile.

18. yüzyılın ortalarına doğru Nguyenler, çıkan bir isyan sonucu, yine kendileri de Nguyen olan üç kardeş tarafından devrildiler. Tay Son denen bu isyan sırasında sadece Nguyenler devrilmekle kalmadı, kuzeydeki Trinhler ve yine istila harekâtına kalkışan

Çinliler de yenilgiye uğratıldılar. Bu durum Vietnam'da birliği sağladı. Ama isyancılar çok yorgun ve zayıf düşmüşlerdi. Nguyenli bir prens bundan yararlanarak, Fransızlar'ın da yardımıyla kendini Gia-long adıyla imparator ilan etti. Sömürgecilik ve misyonerlik duygularıyla hareket eden Fransızlar, yardımlarına karşılık, Vietnam'ın bağımsızlığına çözülmesi güç bir düğüm atmışlardı.

1840'lara gelindiğinde, Fransızlar'ın açıkça güneyi işgale başlamaları imparatorları da rahatsız etmeye başladı. Dönemin imparatoru Tu Duc, Fransızlar'a karşı Çin'den yardım istedi. Yardım geldi ama, Çinli askerler Fransız "barbarlara" karşı pek fazla bir

şey yapamayacaklarını gördüler.

Fransız egemenliği Vietnam'ın toplumsal hayatının dayandığı bütün gelenekleri birer birer tahrip etti. Önce, böylesi bir toplum için gerekli olan aile otoritesi darmadağın edildi, çünkü bu Hristiyanlık'taki otoriteye hiç benzemiyordu. Çoğu kentli olan Fransız yetkililer, köyde sürdürülen komünal hayatın önemini kavrayamadılar. Budizm arka plana atılırken Hristiyanlık ön plana çıkarıldı. Konfüçyusun ilkeleri, sürekli olarak, Fransızlar'a daha uygun gelen yasalarla değiştirildi, önemi azaltıldı. Bunların hepsinden daha etkili, köylülerin gözünde birlik sembolü olan imparator, giderek Fransız sömürgecilerinin bir sömürü aracı olarak görülme-ye başladı.

Vietnam'ın eğitim sistemi altüst oldu. Yetersiz olduğu söylenen binlerce köy okulu kapatıldı ve yerine sayısı yüzleri zor bulan Fransız eğitimi veren okullar açıldı. Büyük bir kitle iyice eğitimsiz kaldı. Ama Fransızlar'ın okullarına gidebilenler, bir süre sonra Marx ve Engels gibi klasikleri okuma fırsatı yakaladılar. Yani Fransız sömürgecileri bir yandan yıkarken, diğer yandan kendilerini yıkacak tohumları da atıyorlardı. Fransızlar Çinhindi'ni 1883'te tamamen egemenlikleri altına almışlardı. Ama Fransız Birliği'nin (Fransız Çinhindi) kurulduğu zaman, Vietnam böylesine karışık ve huzursuz bir haldeydi. Kısa bir süre sonra da ucuz işgücü devrimci işgücüne dönüşecekti.□

Fransız sömürgeciler yerli güçlerle iyi ilişkileri görüntülemeye dikkat ederlerdi. Fransız askerler Vietnam'ın bir bölgesi olan Annam'da yerli askerlerle.

mintern'e bağlı olan Ho'nun durumu ise iyice sıkıntılıydı. Stalin-Hitler paktı yüzünden, bir süre Japonya "emperyalist düşman" olarak nitelenememişti. Ama işler arap saçına dönünce, yirmi yıldır devrim teorisi ve pratiği içinde olan Ho dehasını göstermeye başladı. Çinhindi Komünist Partisi Merkez Komitesi, Vietnamlı diğer milliyetçi ve anti-sömürgeci gruplarla "birleşik cephe" kurma kararı aldı. Böylece, Ho'nun 51. doğum günü olan 19 Mayıs 1941'de "Viêt Nam Doc Lap Dong Minh Hoi" (Vietnamlıların Bağımsızlığı İçin Birlik) kurulmuş oluyordu. Geniş kitlelerin ad yüzünden zorlanmaması için de "Viet-minh" kısaltmasının kullanılması da kararlaştırılıyordu. Fransa'yı hezimete uğratabilecek olan örgüt kurulmuştu. Nguyen Giap, Pham Van Dong ve Hoang Quoc Viet gibi isimler de, Ho'yla birlikte aynı çatı altında toplanmışlardı. Artık Ho yalnızca Komintern'in sesi değildi, Vietnam'ın bağımsızlığı için kurulmuş örgütün de lideriydi ki, gelecek yıllar bu ikinci özelliğinin çok daha fazla ağır bastığını gösterecekti.

Bu yüzden, Ho'nun 6 Haziran 1941 tarihli bildiri-mektubu çok anlamlıdır:

"Büyükler,
Seçkin kişiler,
Aydınlar, köylüler, işçiler, tüccar ve askerler,

Aziz yurttaşlar.

Fransa, Almanya tarafından bozguna uğratılalı beri kuvvetleri tamamen parçalanmıştır. Yine de halkımız yönünden bizi merhametsizce yağmalamaya devam etmekte, bütün kanımızı emmekte, barbarca bir terörizm ve katliam politikası uygulamaktadır. Dış politikalarına gelince, galiplerine baş eğip diz çökmekte, ülkemizi utanmadan kesip Siyam'a vermekte, tek protesto lafı bile etmeden bizim çıkarlarımızı Japonya'ya sunmaktadır. Sonuç olarak, halkımız çifte boyunduruk altında acı çekmektedir. Halkımız yalnız Fransız işgalcilerine koşum hayvanları, beygirler gibi

hizmet etmemekte, aynı zamanda Japon yağmacıları da halkımıza köle işlemi yapmaktadır. Yazık. Bu kadar sefil hale düşmek için halkımız ne günah işledi?

...Artık kurtuluşumuz için fırsat doğmuştur. Fransa, ülkemize hükmedemez durumdadır. Japonlar'a gelince, bir yandan İngiliz ve Amerikan kuvvetleri tarafından sakatlanmışlardır ve bütün kuvvetlerini bize karşı asla kullanamazlar. Eğer bizim bütün halkımız birleşir ve başbaşa verirse, biz derleme, Fransız ve Japon ordularını ezecek güçteyiz.

Tüm ülkedeki yurttaşlar çabuk ayağa kalkınız. Çin halkının gösterdiği kahramanlık örneğini izleyelim. Fransız ve Japonlar'a karşı savaşmak için, Ulusal Kurtuluş Birliği'ni örgütlemek için, çabuk ayağa kalkınız.

Büyükler, seçkin kişiler.

Birkaç yüzyıl önce ülkemiz Moğol istilasına uğrama tehlikesiyle karşı karşıya geldiği zaman, büyüklerimiz öfke ile ayaklanmışlar, bütün ülkedeki oğullarını ve kızlarını hep birlikte düşmanı yok etmeye çağırmışlardır.

...Ülkeyi candan seven zengin kişiler, askerler, işçiler, köylüler, aydınlar, memurlar, tüccarlar, gençlik ve kadınlar. Şu anda ulusal kurtuluş en önemli sorundur... Ulusal kurtuluş halkımızın ortak davasıdır...

Devrimci savaşçılar. Saat gelmiştir. İsyan bayrağını kaldırın. Japonlar'ı ve Fransızlar'ı tepelemek için bütün ülkede halka rehber olun. Vatanın kutsal çağrısı kulaklarınızda yankılanıyor, canlarınızı feda eden kahraman atalarımızın kanları sizin yüreklerinizde kaynıyor...

Zafer Vietnam Devrimi'nindir.

Zafer Dünya Devrimi'nindir."

Bu metin her ne kadar dünya devrimi cümlesiyle bitiyorsa da, Ho'nun ulusal kurtuluşa verdiği kesin öncelik açık seçik belirgindi. Yani önce Vietnam ve Vietnam halkının kurtuluşu.

Bu sıralarda Japonya'nın baskısı altında

Ho Chi Minh 1935'de Komünist Enternasyonal'i'nin Moskova'da yapılan VII.Kongresi'ne katıldığı zaman hapisneden yeni çıkmış, kendini Çinhindi devrimcilerinin süregelen tartışmaları içinde bulmuştu. Daha sonra Macao'da yapılan Çinhindi Komünist Partisi'nin ilk kongresinde yönetimle uyumsuzluğa düşen Ho Chi Minh'in bundan sonraki yaşamında ve parti içindeki siyasetinde birlikte davrandığı, çelişkileri olsa dahi devrimci mücadele içinde bunları uyum içinde sürdürdüğü iki kişi vardı: Pham Van Dong ve Vo Nguyen Giap.

10-19 Mayıs 1941 tarihleri arasında Vietnam'ın kuzeyinde Pac Bo'da Çin sınırına yakın bir dağlık yerde bulunan bir mağarada toplanmış olduğu Çinhindi Komünist Partisi'nin 8. Büyük Konferansı'nda Vietminh hareketini kurarken de birçok Vietnamlı marksist arasında yine bu iki isim vardı. Yukarıda soldan Vo Nguyen Giap, Pham Van Dong ve Ho Chi Minh.

Aynı zamanda bir şair olan Ho Chi Minh için şiir, yaşamış olduğu mücadele dolu hayatın ayrılmaz bir parçasıydı. Hapisaneyeye düştüğünde yazdığı şiirler daha sonra büyüyen mücadele için Vietnam'lı devrimcilerin dilinden düşmedi, elden ele dolaştı 1931-1934 yılları arasında Hong Kong hapisanesinde yazmış olduğu şiir defterinin bir sayfası.

Doğanın türküsünü söylemiş eskiler:
İrmak, dağ, duman, kar, çiçek,
ay ve rüzgâr...
Şimdiki şiirlerimizi çelikten
dökmek gerek
Şairler de döğüşmesini bilmek
zorundadırlar...

Ho Chi Minh

1945'te savaşı kaybeden Japonlar için Güneydoğu Asya macerası da bitiyordu. Japon askerleri İngiliz deniz subaylarına silahlarını teslim ediyor.

Bao Dai, Japonların II. Dünya Savaşı sona ererken, yenilgilerinden birkaç ay önce Vietnam'ın başına geçirdiği bir "kukla İmparator"du. Başlarda Vietnam'a müdahale etmekten çekinen ABD, Fransız sömürgeciliğini de desteklemekten uzak duruyordu. Buna Fransızlar bir çare bularak 1950'de Bao Dai'yi devlet başkanı yaptılar. Bu yeni durum ABD'nin de işine geliyordu. Çünkü böylece Fransızları açıkça desteklemeden para ve silah yardımı yapabiliyordu. Vietnam'ın bağımsızlık ilânından sonra istifa eden Bao Dai ABD'li amiral Russel Berkey'le

bulunan Çin, bütün anti-Japon gruplarla ittifaka girmek zorunda kaldı. Her ne kadar Ho hakkında kuşkuları varsa da, Vietminh ittifakının dışında bırakılamazdı. Bu dönem, artık Ho'nun Ho olarak bilinmeye başlandığı zamana rastlar. Ho Vietnam'dan Çin'e, Çin'den Vietnam'a girip çıkmaya başlamıştı. Fransız yazar Jean Lacouture'un dediği gibi, "Mao ve Moskova o kadar uzaktı ki." Halbuki Komintang çok yakındı. İşte 1942 yılındaki bir girişi sırasında yakalandı ve bir yılı aşkın bir süre hapis kaldı. Ho ünlü Hapisane Günlüğü'nü bu dönemde yazdı.

Ho'nun neden Çinlilerce tutuklandığı hiçbir zaman tam olarak açıklığa kavuşmadı ama, birkaç varsayım sıralanabilir. Çinliler, Komintang yanlısı Vietnamlıları daha etkin hale getirmek için, Ho ve yandaşlarını denetim altına almak istiyor olabildiler. Ho'nun kimliğinin öneminin farkına varılmamış ve casus sanılmış olunabilirdi. Ho Çin'e başka bir adla ve gazeteci olarak girmişti. Şöyle veya böyle, Ho sonuçta kendini hapiste buldu. Aylarca zincirlere bağlı olarak, kışta kıyamette, o hapishaneden ötekine dolaştırılıp durdu. Bir ara Giap'a Ho'nun öldüğü haberi bile gitti. Ama neyse ki, Ho dışarıya zaman zaman mesajlar kaçırmayı başarıncaya, bu ikinci ölüm söylentisinin de doğru olmadığı ortaya çıktı.

Ho'nun, tıpkı tutuklanışı gibi, serbest bırakılması konusu da pek açık değil. Yine burada da değişik varsayımlar geçerli. Örneğin, Ho hakkında çok da sempatik olmayan şeyler yazan Amerikalı yazar Hammond Rolph, serbest bırakılmayı, "milliyetçi grupların Vietminhli gerillalar gibi etkin olamaması üzerine zorunlu alınmış bir karar" diye açıklıyor. Charles Fenn ise, Ho'nun Çinliler'le işbirliği pazarlığı yaptıktan sonra özgürlüğüne kavuştuğunu söylüyor. Aslında bu iki varsayım da birbirini tamamlar nitelikte. Çinliler Ho'nun yokluğunda Vietminh'in çökeceğini ve kendile-

rinin kurdurduğu Vietnam Devrimci Birliği'nin gelişeceğini ummuşlardı. Ama sonuç kocaman bir yanılgıydı. Pazarlığı, Ho'nun serbest bırakılıp Vietminh ve Vietnam Devrimci Birliği'nin başına getirilmesi çerçevesinde sonuçlandırıldığı en güçlü ihtimal gibi görünüyor. Ho 1943 yılında özgürdü, kimileri bu tarihin 1944 olduğunu söyler.

SAVAŞIN SONUNDAN BAĞIMSIZLIĞA DOĞRU

Çinliler, öteki grupların çaresizliğini görünce, Vietnam Devrimci Birliği'nin liderliği için Ho'ya razı olmak zorunda kaldılar. Ho'nun savunduğu, Japonlar'ın yenilmesi ve Vietnam'ın bağımsızlığını kazanması maddeleri artık gündemin ilk iki paragrafıydı. Devrim için ise koşullar ve zaman kollanacaktı. Ho'nun Amerika'yla ilk "resmi" bağlantısı savaş sonlarına rastlar. Ho hâlâ Amerikan yönetiminin anti-sömürgeci ve açık görüşlü olduğu kanısını taşıyordu. Amerikalı subay Shaw'ın kurtarılması, Ho'nun Stratejik Hizmetler Ofisi (OSS-Office of Strategic Services) bağlantı kurmasını ve silah dahil belli oranda yardım koparmasını sağladı. OSS savaştan sonra CIA'ya dönüşecekti. Gerçi, özellikle Güney Çin'deki Amerikan-Vietnam işbirliğinin önemi hâlâ çok açık olarak bilinmiyor ama, Vietnamlıların Tonkin çevresinde düşen Amerikan pilotlarını, Shaw gibi birliklerine geri ulaştırmak konusunda çok yardımcı oldukları konusu genel kabul görüyor.

Ayrıca, daha 1944 yılında Japonya'nın yenileceğini öngören Ho'nun, Vietminh'in gücünü o zaman değil, savaştan sonra sömürgeci Fransızlar'ı kovmaya sakladığını düşünmek pek yanlış bir varsayım olmaz. Sonuçta, ister şans ister bir deha eseri densen, her şey tamamen Ho'nun daha bir iki yıl önceden düşündüğü biçimde gelişti.

Bu arada Temmuz ayı ve Potsdam Konferansı da gelip çatmıştı. Madem ki Japonya mağluptu, Vietnam kime kalacaktı? Çok zayıf düşen Fransa'ya Vietnamlıların refahıyla uğraşma işi verildi. Çin kuzeyden, İngiltere de güneyden ülkeyi işgal edecek ve daha sonra Fransa kendini toplayınca her şey bu ülkeye terkedilecekti. Kimsenin Ho ya da Vietnamlıların fazlaca ciddiye aldığı yoktu. Fakat Japonya'ya atılan atom bombası Ho'ya beklediği fırsatı verdi. 15 Ağustos 1945'te Japonya teslim olup Vietnam'da yetkiyi Bao Dai Hükümeti'ne bıraktığı zaman, Ho genel ayaklanma çağrısında bulunmuş ve Giap kumandasındaki Vietminh birlikleri Hanoi'ye girmeye başlamışlardı bile. 25 Ağustos'ta Bao Dai bir deklarasyon yayınlarak, "iktidarı demokratik Cumhuriyet Hükümeti'ne" devrettiğini açıkladı.

Bütün bu işler olurken, Ho, olayları Hanoi'nin 60-70 kilometre uzağındaki Tuyen Quang'dan yönetiyordu. 10 Ağustos'taki genel ayaklanma çağrısını Nguyen Ai Quoc adıyla imzalamıştı. Bu, Nguyen Ai Quoc'un adını efsane gibi bellemiş kitlelere doping etkisi yaparken Fransızlar'ı dehşete düşürecekti. Çünkü onların kayıtlarına göre bu asi çoktan ölmüştü. Vietminh içindeki oldukça küçük bir gruptan başka kimse, Ho ve Nguyen Ai Quoc'un aynı kişi olduğunu bilmiyordu. Burada Ho'nun taktiği şuydu: Nguyen Ai Quoc tamamen isyan ve ayaklanmalarla özdeşleşmiş bir isimdi ve isyan çağrısı için kullanılabilir. Ama Ho adı, barıştırıcı ve uzlaştırıcı olarak kabul görmeliydi. Çinliler'e ve Amerikalılar'a kendini kabul ettirebilmenin en akıllıca yolu bu olacaktı. 29 Ağustos'ta hükümet belli oldu ve lideri "hayatını ülkesinin bağımsızlığına adanmış bir yurtsever" olarak tanımlandı. Bir hafta geçmeden bütün Vietnam "Ho Amca" sloganıyla inliyordu. 2 Eylül 1945 günü Ho, "Bütün insanlar eşit yaratılmıştır. Yaratıcı onları, belli, vazgeçilemez haklarla donatmıştır ki, bunlar arasında 'Yaşama, Özgürlük ve Mutluluk' Arama Hakkı' başlarda gelir" diyerek bağımsızlığı ilan ediyordu.

Bağımsızlık ilanından hemen sonra, Ho bütün gücüyle gündelik sorunların üstüne gitmeye çabaladı. Kıtık kol geziyordu. Çok çabuk yetişen ürünlere yönelik entansif tarımdan, bazı günler orucu zorunlu tutan tüm önlemlere rağmen, yine de yüzbinlerce Vietnamlı'nın açlıktan ölmesi engellenemedi. Kıtık işgalci Çin ordularının yağması da katılınca iş iyice çarğından çıktı. Çan Kay-Şek'in işgal generali Yunnanlı Lu Han sivil halka her türlü ekonomik ve fiziksel baskıyı uyguladı. İşgalciler yalnızca Çinliler değildi. Daha sonra Fransızlar'a terketmek üzere İngilizler de güneyden Vietnam'a girmişlerdi. Gerçi İngiliz işgal ordusunun görevinin sadece "askeri" olduğu söyleniyordu, ama Saygon'daki Fransız ko-

lonisiyle işbirliğine gitmemeleri imkansızdı. Bundan bir süre sonra da, bir Fransız birliğinin güneye çıkmasına izin verilecekti.

Tam bu dönemde Ho'nun Fransız Komünist Partisi'yle arası hiç de iyi sayılmazdı. Bunun nedeni, Fransız Komünist Partisi'nin lideri Maurice Thorez'in söylediği rivayet edilen şu sözlerde yatıyordu: "Ho'ya güvenemeyiz, o kalbinin derinlerinde bir Troçkist'tir." Bu nitelemenin nedeni ise, Çinhindi Komünist Partisi'nin, 1935 yılında, Fransız Komünist Partisi'nce Troçkistler'le "flört" etme suçlamasına dayanıyordu.

ÇİNHİNDİ KOMÜNİST PARTİSİ KAPANİYOR

1945 yılının önemli bir siyasi gelişmesi de Çinhindi Komünist Partisi'nin kapatılmasıydı. Kapatılma kararı için Fransız Komünist Partisi'yle çatışma dahil, çeşitli açıklamalar getirilir. Ama burada Ho'nun Vietminh'in uluslararası Komünist bir kuruluş olmaktan çok, milliyetçi bir örgütlenme olduğunu vurgulama amacı açık seçikti. Üstelik Kızıl Ordu'yla ölüm kalım savaşına hazırlanan Çan Kay-Şek'in baskısından da belli oranda kurtulunmuş olacaktı. Çünkü Çinhindi Komünist Partisi kapatılarak, Çin Komünist Partisi'yle açık ilişki sürdürmek zorunluluğundan da kurtulunmuş olunuyordu. Partinin yerini, daha sonra kurulacak olan Vietnam Emekçiler Partisi'nden (Dang Lao Dong Viêt Nam) önce, "Marksist çalışma grupları" aldı. Viet-

2 Eylül 1945. Bu tarih yüzyıllar boyunca acı çekmiş. Vietnam halkı için ayrı bir önem taşıyor. Hanoi'de toplanan büyük kalabalığa Vietnam Bağımsızlık Bildirisi'ni okuyan Ho Chi Minh bu tarihi günde birleşik ve bağımsız bir Vietnam için mücadele edeceklerini vurgulamış ABD Bağımsızlık Bildirisi'nde yer alan bölümleri aktarırken belki de daha sonra ABD'ye karşı verilecek savaşı haber vermişti.

1945'te Hanoi'da bağımsızlık takına bayrak diken Kuzey Vietnam'lı çocuklar.

Ho Chi Minh Fransa ile görüşmelere giderken ülkesinde bağımsızlığı ilan etmiş, seçimleri büyük bir çoğunlukla kazanmış Vietminh'in önderiydi. 2 Haziran 1946 seçimlerinden sonra Fransız Hükümeti'nin kurulmasını Bask bölgesinde Biarritz'de beklerken bir ara ülkesine dönmeyi düşünmüştü. Alçakgönüllü davranışları ve hâki renkli askeri elbise ile dikkati çeken Ho Chi Minh, 6 Temmuz'da Fontainebleau'da toplanan konferansın başarısızlığa uğramasından sonra 23 Ekim'de halkına hitaben yapmış olduğu konuşmada şunları söylüyordu: "Vietnam'ın bağımsızlığı ve birleştirilmesi için gittiğim Paris'ten döndüm. Fransa'nın bugünkü durumu bu iki sorunun çözülmesine henüz imkan vermedi. Beklemek gerekecek..." Ancak bu bekleme fazla sürmedi. Bir Fransız kruvazörünün Hayfong'ta sivil halka ateş açtığı, altı bin kişinin ölümüne yol açmasından sonra, Ho Chi Minh halka yeni bir direniş çağrısında bulundu....

Paris'te Belediye Sarayı'nda konuşan Ho Chi Minh.

Ho Chi Minh 14 Temmuz 1946'da Biarritz'de Vietnam'lı delegelerle.

Vietminh'le çatışmaya giren Fransız askerleri Hanoi'a yürüyor (karşı sayfada).

minh'in sloganlarında bağımsızlık iyice ağırlık kazandı. Ho'nun serinkanlı hesapları, bazı ateşli Komünistler'in itirazlarına rağmen duruma egemen olmayı sağlamıştı.

Ancak Ho'nun bütün bu ince taktikleri, Fransa'yla savaşa girmeyi engelleyemedi. Fransa'yla Fontainebleau'da yapılan görüşmelerde bir sonuç alınmadı ama, bu görüşmeler, Paris'te "ayak işleri"yle uğraşan ve Uzakdoğu'daki bir sömürgece doğru keçi sakallı zayıf adamın sömürgeciler tarafından devlet başkanı olarak kabul edilmesini sağladı.

Fakat 1946'nın Kasım ayında, Hayfong'a silah getirilmesini engellemek gerekçesiyle Fransızlar'ın bu kenti topa tutup altı bin sivil öldürmesi bardağı taşıran damla oldu. Buna, 19 Aralık'ta Vietminh'in çeşitli kentlerdeki ayaklanma çağrılarıyla cevap verildi. 1954'e kadar sürecek bağımsızlık savaşı başlamıştı. Mart ayında "güya" yapılan anlaşmanın hiçbir anlamı yoktu artık. Daha bir yıl önce bir Fransız gazeteciye, "Vietnam'la Fransa öteden beri evlidirler. Evlilik her zaman mutlu olmaz, ama bu evlilik birliğini bozmakta menfaatimiz yoktur... Fransa acaip bir memlekettir. İnsanı hayran bırakacak fikirlerin ocağıdır, ama yolculuğa çıkınca bu fikirleri yanında götürmez" diyebilen Ho, 21 Aralık günü halkına şu çağrıyı yapmak zorunda kalıyordu:

"... Yurttaşlar... Direniş savaşı uzun ve acılarla dolu olacaktır.

Vietnam Demokratik Cumhuriyeti Hükümeti adına, Vietnam'ın üç parçasındaki ordu mensuplarına, savunma birlik-

lerine, milislere ve yurttaşlara aşağıdaki emirleri veriyorum:

1- Fransız birlikleri bize saldırırsa elimiz altındaki bütün silahlarımızla onlara şiddetle karşı saldırı yapmalıyız. Bütün Vietnam halkı yurtlarını korumak için ayağa kalkmalıdır.

2- Yabancıların canlarını ve malını korumalıyız ve savaş esirlerine iyi davranmalıyız.

3- Düşmanla işbirliği yapanlar cezalandırılacaktır..."

Anlaşma ve Vietnam'ın çok kan akıtmadan özgürlüğe kavuşması girişimi başarısızlıkla sonuçlanınca, Batılı gözlemciler Ho'nun artık sonunun geldiğine hükmettiler. Onlara göre Komünistler başarısızlığı affetmezlerdi ve Ho'nun ayaklanma çağrısının sonuçları başarıya ulaşamamıştı. Halbuki Vietnamlı direnişçiler çok farklı düşünüyorlardı. Jean Lacouture bir direnişçinin Ho'ya bakışını şöyle aktarır:

"Yaşlı devrimci her zaman eylemlidir. Her zaman baş odur, daha doğrusu, hakem odur. Kollarım açarak konuşmasıyla, babacan kısa kısa cümleleriyle, sırtındaki eski asker elbisesiyle, ayağındaki sandallarıyla, mukavemet hareketine, yeraltındaki yaşayışa kendi üslubunun damgasını vuran hep odur... Efsanesini devam ettirecektir."

Gerçekten de Ho hiç azalmayan bir yetkiyle, Fransa ile görüşmelerin sürdürülmesi çabalarından vazgeçmedi. Bir Fransız gazeteciyle yaptığı görüşmede söyledikleri de bunun kanıtını oluşturur:

"19 Aralık 1946'dan itibaren, 21 ve 23 Aralık 1946, 1, 7 ve 10 Ocak 1947, 18 Şubat

ve 5 Mart 1947 tarihlerinde Fransız Hükümeti'ne ve halkına birçok çağrıda bulundum. Bu çağrılardan bazıları üçüncü devlet konsolosluklarının lütufkâr aracılığıyla yapıldı... Bugün benden hiç mektup alınmadığı iddia ediliyor. Fransa temsilcileri mektupları bile bile hasıraltı etmişlerse sorumluluk onlara aittir." Ama bütün bu olup bitenler, ideolojik can düşmanları dışında, barış yanlısı olarak ün yapmış Ho Amca'yı yeni girişimlerden alıkoymayacaktı.

ÇİN KOMÜNİSTLERİ'NİN ZAFERİ VE VIETNAM

Dien Bien Fu'da Fransa'nın kesin yenilgisiyle sonuçlanacak olan acılı ve uzun savaşın en önemli dönüm noktası, Çin Komünistleri'nin 1949 sonlarına doğru iktidarı ele geçirmeleri oldu. Zaten Giap'ın o zamana kadar Fransızlar'a kök söktüren gerillaları, Çin'in de katkısıyla iyice etkinleşmişlerdi. Giap 1950 yılında, küçük de olsa son derece başarılı düzenli birlikler kurmuştu bile. Giap'ın başarıları karşısında, Fransız politikacılar ve askerler karşılıklı bir bece-

Kuzey Annam'da yaşayan Orta halli Giap ailesi, oğullarının yıllar sonra Vietnam'ı birleştirecek askeri bir deha olacağını herhalde hiç mi hiç akıllarına getirmemişlerdi. Genç Giap önce Hanoi Üniversitesi'nde hukuk okudu, ama daha sonra tarih öğretmeni olmayı yeğledi. Tarih okumak Giap'ın hayatını değiştirdi. Yüzyıllar boyu ülkesinin Çin ve Fransız sömürgecilerinden çektiklerini okuyarak öğrenince iyice bilendi.

Giap'ın sömürgecilere karşı olan derin nefreti, onu 1930'lu yıllarda Komünistler'le yakın ilişkiler kurmaya itti. 1939 yılında Komünistler'le beraber Çin'e giderek, Vietnam'ın çekirdek gerilla kadrolarını oluşturdu. Ho Bac Bo'da 1941 yılında Vietnam'ı kurduğu zaman, Giap'ın gerillaları istilacılara karşı çarpışmak üzere Vietnam'a sızmaya başlamışlardı bile. İşte Giap. Fransızlar'ı 1954 yılında Dien Bien Fu'da perişan edecek direniş ordusunu bu küçük gerilla grupları üzerine inşa etti.

1950 yılının Ekim ayında Giap'ın elinde onikişer bin kişilik iki birlik vardı. İyi bir savaşçı olduğu kadar mükem-

VO NGUYEN GIAP

Ho Chi Minh "o hep yirmi yaşındaki bir genç gibi dipdiri..." dediği Giap'la.

mel bir örgütleyici de olan Giap'ın elinde, 1953 yılına gelindiğinde ise köylülerden oluşan 125 bin kişilik milis vardı. Dien Bien Fu'da yenilen

Fransızlar, Giap'ın gerilla ve isyan taktiklerine bir türlü akıl erdiremediler. Aynı şey daha sonra Amerikalılar'ın başına da gelecek ve düşman-

ları Giap'a, "Çağın Asi Generali" ünvanını vermek zorunda kalacaklardı.

Sempatik ya da anti görüşte büyük siyasi ve askeri yazarların Giap hakkında aynı görüşte oldukları en önemli nokta şuydu: Ho Chi Minh Vietnam kurtuluş mücadelesi'nin askeri beyniydi, ama hareketin askeri beyni olan yakın arkadaşı Giap'sız başarıya ulaşmak eğer imkansız değilse bile, çok ama çok daha zor olacaktı.

1980'li yılların başına dek bütün siyasi gözlemciler, Giap'ı, Başbakan Pham Van Dong'un halefi olarak görüyorlardı. Ama 1982'deki Vietnam Komünist Partisi Kongresi'nde büyük bir sürpriz oldu ve Giap Politbüro dışında bırakılıverdi. Tabii bunun hemen ardından spekülasyonlar birbirini kovaladı, ama bunlardan biri akla en yakın olanıydı: Yeni yaratılan Devlet Konseyi Başkanlığı'na atanan Truong Chinh, 1950'lerde başarısızlıkla sonuçlanan toprak reformu girişiminden sonra kendini kıyasıya eleştiren eski rakibinden öcünü almıştı. Chinh, kendini o zaman parti sekreterliği gibi güçlü bir görevden eden Giap'ı 30 sene sonra bile bağışlamamıştı.□

Fransızlar için Vietnam'ı terketmek oldukça ağırdı. Bunun birçok kaybı da olacaktı. Ho Chi Minh'in 1946'da yaptığı direniş çağrısından sonra bazı Vietnam kentleri yeniden Fransız işgali altına girdi. Şiddetlenen savaş Vietminh'in başarılarıyla sürerken, ABD'de Fransa'ya her türlü yardımı yapıyordu. Bu arada Demokratik Vietnam Cumhuriyeti SSCB ve Çin tarafından da tanınıyordu. Fransızlar tüm yardımlara rağmen yeniliyorlardı. 1954 başlarında güç durumda kalarak Dien Bien Fu'da bir hava üssü kuran Fransız kuvvetleri Vietnam birliklerini burada kısıtlayarak bir meydan savaşına vereceklerini sanıyorlardı. Ancak sonuçta kendileri ustaca bir manevra ile kuşatılıp teslim oldular. Bu zafer Fransa'nın Vietnam'daki egemenliğine son veriyordu.

Üstte solda General Giap, Pham Van Dong ile Ho Chi Minh'e Dien Bien Fu'daki harekât hakkında bilgi veriyor.

Üstte sağda, Ho Chi Minh Fransızlara karşı savaş sırasında.

Altta ise aralarında General Cogeny ve General Navarre'nin bulunduğu Fransız askeri liderleri Dien Bien Fu'da.

riksizlik suçlamasına giriştiler. Vietnam'daki asker sayısı 152 bine yükseltildi. Bunun sadece 65 bini Fransız, geri kalanı ise paralı askerdirdi. Fransızlar zaman zaman Giap'ın adamlarını sıkıstırmıyor değillerdi, ama bu savaşçılar "köylü denizi içindeki balıklar" olarak kolaylıkla tehlike çemberinden sıyrılabiliyorlardı.

Sonuçta, 13 Mart 1954'te Giap nihai saldırısını başlattı. Savaş aşama aşama gelişti. Gerilla saldırılarıyla şaşkına döndürülen güçlü Fransız ordusu, nihayet beş gün süren epik bir kuşatmadan sonra, 8 Mayıs 1954'te pes etti. 11 bin Fransız askeri teslim oldu, 7 bini hayatını kaybetti. Vietminh ise 8 bini ölü olmak üzere 20 bin savaşçısını kaybetmişti. Ardından Cenevre görüşmeleri geldi. Ho'nun işi yine çok zordu. Savaş sırasında nasıl Giap'ın arkasında du-

rup bütün sorumluluğu taşıdıysa, şimdi de barış masasında Pham Van Dong'un arkasında olmalıydı. Ho, Vietnam'ın beşte dördünü elinde tutmakla beraber, zaferini sonuna kadar götüremeyecekti. Konferansa "resmen bulaşmayan" ABD, aşağı yukarı istediği her koşulu dikte ettirmişti. Üstelik söz verilen seçimler de bir türlü yapılmıyacaktı. Bunun nedeni çok açıktı: Seçimi Ho'nun büyük bir çoğunlukla kazanacağı su götürmez bir gerçektir. İki yıl sona erince Fransa bölgeden çekilip kontrolü tamamen Amerikalılar'a bıraktı. Amerikalılar Cenevre Konferansı'yla bağlı olmadıklarından, Güney Vietnam'da seçimlerin yapılmasının kendi sorunları olmadığını söyleyip işin içinden sıyrıldılar. İngiliz Hükümeti ABD'yi kızdırmamak için etkin bir girişimde bulunmadı. Çin ve Sovyetler Birliği ancak savaş açarak seçimleri yaptırabileceklerini bildirdiklerinden, açık bir eyleme girişmediler. Ho ve arkadaşlarının barış masasında koparabildikleri tek ödün de böylece gümbürtüye gitmiş oldu. Bu arada, Temmuz 1954'te, Bao Dai'den sıkılan Amerikalılar, onun yerine Güney Vietnamlıları sekiz yıl inletecek Ngo Dinh Diem'i devlet başkanı olarak atadılar. ABD komünizmi durdurmak için her türlü aracın kullanılabileceği inancındaydı. Bu araçlara Diem de dahildi.

Dışişleri Bakanı Pham Van Dong Cenevre Konferansı'ndan döndükten sonra, onun kişiliğinde Ho'yu hedefleyen eleştiriler yoğunlaştı. Özellikle, bir Güneyli olan Le Duan, çok fazla ödün verilip karşılığında güvenilir hiçbir şey koparılamamasını şiddetle eleştiriyordu. Savaşın sürdürülüp Güney'in yeniden fethedilmesini istiyordu. Le Duan belki haklıydı, ama Ho'nun karşı savı da yabana atılır gibi değildi: Evet, Vietminh Fransızlar'ı daha kesin bir yenilgiye uğratabilirdi ama, o anda Amerikalılar'a

karşı aynı başarıyı gösteremezdi. Amerika'yla kaçınılmaz olan çatışmaya çok sıkı hazırlıklarla girmek ve bunun için Sovyet ve Çin desteğini sağlamak zorunluydu.

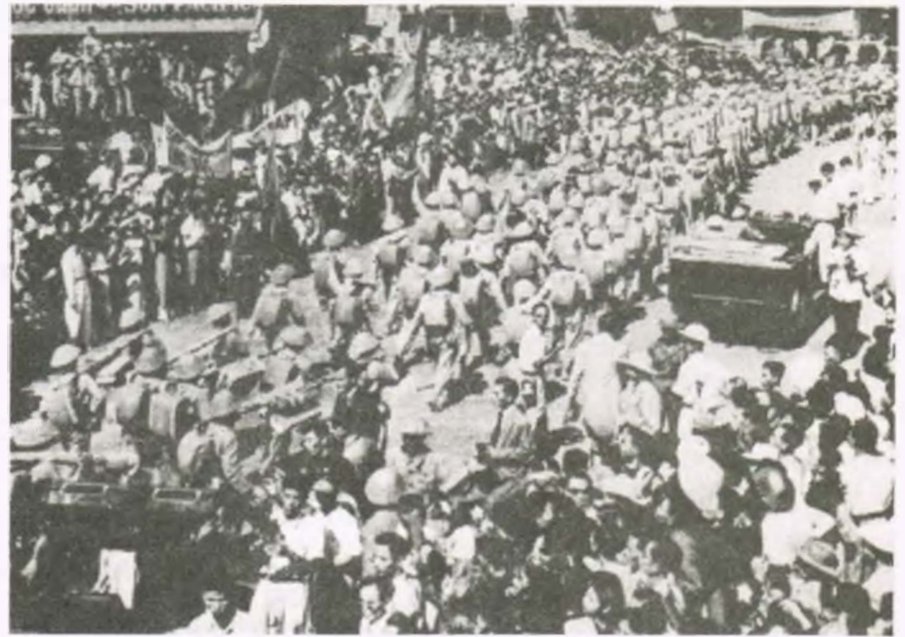
Militanlara göre, Ho giderek Lenin'den çok, bir Gandhi konumuna gelmeye başlamıştı. Önceleri Ho'da toplanan devlet başkanlığı ve başbakanlık görevleri ayrıldı. Ho amca artık sadece başkandı. Peki bu durum Ho'nun etkisini kaybetmekte olduğu biçiminde yorumlanabilir miydi?

HO AMCASIZ OLMUYOR

Bunun cevabının hayır olduğu çok kısa bir süre sonra anlaşılacaktı. Ekonomik zorluklar içinde bocalayan Vietnam'da, 1956 yılında yürürlüğe alelacele sokulan toprak reformu kampanyası büyük bir patlamaya yol açtı. Maocu çizgiler taşıyan kolektivizasyon, köylülerin müthiş tepkisiyle karşılaştı. Binlerce köylü, bastırma kampanyası sırasında acımasızca öldürüldü. Bütün kabahat Vietminh'in kurucularından olan Parti Sekreteri Truong Sinh'in üzerine yıkıldı ve Sinh görevinden alınarak her şey yeniden Ho Amca'ya teslim edildi. Parti "amca"yı imdada çağırmıştı. Çünkü halk böyle istiyordu.

Gerekli eleştiri özgürlüğü yeniden sağlandı. Ama bu da, daha sonra "Aydınlar Başkaldırısı" diye adlandırılan kampanyanın baskısıyla sonuçlandırılmasını engelleyemedi. Liberal yayınlar kapatıldı. Peki, bütün ömrü adalet için savaşmakla ve sanatla içiçe geçen bir devrimcinin liderliğinde böyle şeyler nasıl olabiliyordu?

Birinci sırada en güçlü ve etkili iktidar grubu olan "Parti" vardı. İkinci sırada ordu vardı. Ordu gücünü yalnızca sayısından değil, aynı zamanda devletin varlığının ona dayanmasından alıyordu. Üçüncü sıradaki köylüler de yalnızca sayıca çokluk-

larından değil, hayatı ve ölümü belirleyecek gıda üretimini ellerinde tuttuklarından çok önemliydiler. Dördüncü sıradaki işçi gücü, sanayileşmiş toplumlara oranla güçsüz olsa da, yine de oldukça önemliydi. Bürokrat ve teknisyenler ise, az gelişmiş bir ülkede yeterli sayıda bulunmadıkları için kolayca gözden çıkarılamazlardı. Altıncı sıradaki eğitim organları, önceliklere oranla, devlet için önemli oldukları halde, hayati bir değer taşıyorlardı. Son sırayı ise yazarlar, sanatçılar ve entelektüeller alıyordu. Baskı grubu olarak pek bir önemleri ne yazık ki yoktu. Etkili bir protesto örgütleyemiyorlardı. Bu yüzden de, başbahçıvan istediği halde bir türlü 'yüz çiçek' açmıyordu. Çünkü çok sayıda inatçı ve dirençli ağaç ve çalılar vardı."

1957 yılının Ekim ayında Ho, Mao'dan ne

Giap, Dien Bien Fu'yu anlatırken düşmanın cephe gerilerine sızdıklarını ve gerilla düzeni ile düzenli savaşı birlikte yürüttüklerini söyler. Gerçekten her tarafı çevrilmiş olan Fransız garnizonu 7 Mayıs'ta teslim oldu ve Fransızlar belki de tarihlerindeki en ağır yenilgiyi tatmışlardı.

Üstte solda savaş alanında mevzilenmiş Fransız askerleri.

Üstte sağda Vietnam birlikleri.

Altta Hanoi'a giren Vietnam birlikleri.

Ho Chi Mih ile Vo Nguyen Giap
Dien Bien Fu zaferinden sonra
savaş alanında.

Diem ve ailesi

fırsat bilerek iktidara el koyma girişimin-
de bulunduklarını yazar.

DENGE UZMANI

İşte bütün bu zor yıllarda, kimse Kuzey
Vietnam'da her şeyin yolunda gittiğini id-

CENEVRE ANLAŞMALARI

Kuzey Vietnam Fransa'yla mütareke masasının başına, Dien Bien Fu'da kazandığı tartışmasız zaferden hemen sonra oturdu. Bu yüzden galip tarafa yakışmayan bir mütareke yapıldığı için Ho ve arkadaşlarına oldukça ağır eleştiriler yöneltilmişti. Halbuki iş hiç de görüldüğü gibi değildi. Öncelikle, eğer Fransa ko-

şulları kabul etmezse, Hanoi'nin yapacağı tek şey vardı, o da yeniden saldırmaktı. Ancak bu mümkün değildi, çünkü bu kez Amerika doğrudan müdahaleye ve hattâ gerekirse atom bombasını Japonya'dan sonra Vietnam üzerinde de denemeye kararlıydı. Anlaşmaları imzalayacak olan iki taraf da bunun farkındaydı.

Peki bu Cenevre Anlaşmaları'nın özü neydi?

Anlaşmalar Fransa ve Vietnam Demokratik Cumhuriyeti (yani Ho'nun hükümeti) arasındaydı ve yalnızca bu iki tarafça imzalanmıştı. İngiltere, Sovyetler Birliği, Çin Halk Cumhuriyeti, Laos ve Kamboçya anlaşmalara resmî, ancak yazılı olmayan sözlü onay vermişlerdi. Görüşmelerin ortak başkanlığını İngiltere adına Anthony Eden ve Sovyetler Birliği adına Vyacheslav Mihailoviç Molotov yüklenmişlerdi. Böylece koşulların gerçekleşmesi için belli bir sorumluluk taşıyorlardı. Amerika ise yalnızca şartları "not etmek"le yetinmişti.

20-21 Temmuz 1954'te tamamlanan Cenevre Anlaşmaları'na göre, Vietnam 17. paralelden iki ayrı yönetim bölgesine bölünecekti. Fransa'ya bırakılan Güney'de iki yıl içinde seçimler yapılacaktı. Kanada, Polonya ve Hindistan'dan oluşan üçlü bir "Uluslararası Komisyon" uygulamada anlaşmaya uyulup uyulmadığını denetleyecekti. Bu Komisyon sürekli olarak Kuzey'i ve Amerika'yı bölgeye askeri müdahalede bulunmakla ve yine Amerika'yı Güney'deki seçimleri engellemekle suçlayıp, görüşmelerin ortak başkanları olan İngiltere ve Sovyetler Birliği'ne başvurdu, ama sonuç sıfırdı.

Sonuçta, Pham Van Dong'un imzaladığı anlaşmalarla, Vietminh'in elinde tuttuğu toprakların yüzde 20'sini ve birbuçuk milyon kadar halkı Güney'de kurulan kukla yönetime vermesi ülkede büyük gürültüler kopardı. Buna karşılık Ho, sonucu şöyle yorumlayıp değerlendirdi:

"Kuvvetlerin toplanacakları bölgeleri belirlemek, ülkeyi

ikiye ayırmak demek değildir, ülkeyi yeniden birleştirmek için alınmış bir önlemdir bu. Bugüne kadar özgür olup, düşmanın şimdi geçici olarak işgal edeceği yörelerde oturan hemşerilerimiz huzursuz olacak, sevimsiz şeylerle karşılaşacaklar. İçlerinden bazıları karamsarlığa kapılıp, umutsuzluğa düşecekler; böylece hasımlarımızın ekmeğine yağ sürmüş olacaklardır. Kendilerine şunu iyice anlatmalıyız ki, bütün memleketin çıkarı için, sürekli çıkar için, bugünün acılarına katlanmasını bilmek gerekir... Bazıları düşmanın çekildiğini görüp, yaptığı manevralara dikkat etmiyorlar, Fransızlar'ı görüp Amerikalılar'ı görmüyorlar. Askeri eylemle coşkuya kapılıp, diplomasi alanındaki eylemi küçümsüyorlar. Anlamıyorlar ki, silahlı mücadeleye paralel ve amacı aynı mücadelemize uluslararası görüşmelerde de devam etmekteyiz..."

Sonuçta, tarih bir kez daha Ho Amca'nın söylediklerini haklı çıkaracaktı. □

Cenevre görüşmelerinde Pham
Von Dang

dia edemezdi, ama Güney Vietnam'da durum kelimenin tam anlamıyla bir sefaletti. Amerikalılar'ın Bao Dai'nin yerine getirdikleri Ngo Dinh Diem Amerikan eğitimi görmüş bir Katolik'ti. Ama ülkenin sadece onda biri Katolik olduğundan, bu, kitleler açısından önemli bir haslet değildi. Diem, tam bir despota yakışacak terör uyguluyordu. Ho, Cenevre Konferansı'nın aldığı karar uyarınca Güney'den çekilmişti, ama onbinlerce Vietminh yanlısı gerilla Güney'e, topraklarında çiftçilik yapmaya dönmüşlerdi. Bunların Diem'in terörüne karşı sessiz kalmaları beklenemezdi. Amerikalı yazar Ralph Smith, Kuzey'e pek sempatik bakmayan, "Çatışmanın Yirmibeş Yılı" adlı makalesinde şunları yazar: "1959 yılına gelinceye dek, Vietnam'da durum sükunete kavuşmuş gibi görünüyordu... Ama gerçek bundan çok farklıydı. 1957'den başlayarak Güney'de bir Komünist ayaklanmanın tohumları ekiliyordu. 1960'ta isyan çok açık bir hale geliyor ve bu yılın sonunda 'Güney Vietnam'ın Kurtuluşu İçin Ulusal Cephe' kuruluyordu. Güneyli Komünistler'in Hanoi'den gördüğü teşvik ne olursa olsun, bu hareketin içindeki Diem rejimine karşı başladığı konusunda kuşkuyla yer yoktur."

"Küçük küçük vurkaçlar olarak başlayan silahlı eylemler, kısa bir süre sonra tam bir savaşa dönüşüverdi. Bütün bunlar olurken, ABD'nin bir bahaneyle ülkesine savaş ilanını engellemek isteyen Ho, yalnızca Cenevre Konferansı'na atıfta bulunarak ve Konferans'ın ortak başkanları Eden ve Molotov'a başvurarak (tabii Fransa'ya da) durumunu tırmandırmamaya çalıştı. Ama kimse aldırmadı. Diem'in "duruşmasız idam cezası verme" yasası yürürlüğe girdikten sonra, Ho üzerindeki iç baskı o denli arttı ki, yaşlı başkan eyleme geçmekten başka çare göremedi. Hanoi artık Güney'deki Ulusal Kurtuluş Cephesi'ne sempatiden fazla şeyler vermek zorundaydı. Militan Le Duan Parti Sekreterliği'ne getirilmişti. Le Duan açıkça Sovyet yanlısıydı. İşte burada, Ho'nun nasıl büyük bir diplomatik denge ustası olduğunu açıklayacak en iyi örnek ortaya çıkar. Stalinist ya da anti-Stalinist dönem, Kruşçev'in yükselişi ve düşüşü, Çin-Sovyet anlaşmazlığı Ho'nun durumunu hiçbir zaman bir gram olsun sarsmadı. 1960 yılında Ho'nun kabinesinin kompozisyonu şöyleydi: Sovyet yanlısı Giap'a karşılık, Çin yanlısı Truong Sinh. Sinh'i destekleyen Nguyen Duy Trinh dışişleri bakanı; buna karşılık Giap'ı destekleyen Pham Van Dong, Ho'nun sağ kolu durumunda. Teorisyen Le Duc Tho Çin yanlısıydı. Tam bu sırada Sovyet yanlısı bir üyeye daha ihtiyaç vardı hiyerarşide ve devreye Le Duan girdi.

Ho'nun ikinci önemli diplomatik adımı, Eylül 1960'ta 3. Parti Kongresi'ni toplamak oldu. Bu, uluslararası Komünist hareketle dayanışmanın bir göstergesiydi. Aynı zamanda Sovyetler Birliği, Doğu Avrupa,

Fransa ve Hindistan gibi ülkelerin Komünist Partileri'nin yanısıra, Çin Komünist Partisi'ni de ağırlamış oluyordu. O burada dünya komünizmine bağlılığını vurgularken, ilk kez açıkça "Diem ve onun Amerikalı efendilerine karşı" mücadeleye kararlı olduğunu bildiriyordu. Amerika'yla savaş başlamıştı.

AMERİKA... AMERİKA...

Aslında ABD'nin Vietnam'a müdahaleci, II. Dünya Savaşı sonrası Amerikası'nın dış politikası mimarı Dean Gooderham Acheson'un daha 1950 yılında, ülkesinin Fransa ve dost devletlere askeri ve ekonomik yardım yapacağını açıklamasıyla başlamıştı.

Önceleri her türlü yardım Fransa'ya gitti. Cenevre Konferansı'ndan sonra Fransa'nın yerini Diem rejimi aldı. Ve bu yardım her sene giderek arttı. Öyle ki, Uluslararası Denetleme Komisyonu 1960 yılında, "ABD'nin Vietnam'a soktuğu silahların miktarına üzülerek" dikkati çekmek zorunda kaldı. Ama, Başkan Kennedy, Diem'e

ABD Cenevre görüşmeleri bitmeden Güney Vietnam'da kendi seçtiği birinin başa gelmesini istiyordu. Diem'in başbakan olarak atanmasından sonra Diem yapılan uydurma bir plebisit sonucunda Bao Dai'yi azlederek devlet başkanı oldu. Diem, Eisenhower'dan Nixon'a kadar tüm ABD devlet adamlarının desteğini almıştır. Diem sekiz yıl boyunca korkunç bir baskı ve zulüm uyguladı. Diem rejiminin zulmüne karşı başkaldıran halkın protestosunu kendini yakarak dile getiren Budist rahip.

Diem'in Güney Vietnam'da uyguladığı polis rejimi 1959'da sallanmaya başladı. 1957'de başlayan ayaklanma halkı harekete geçirmişti. 20 Aralık 1960'da Ulusal Kurtuluş Cephesi kurulmuş ve ABD ve Diem'in kukla rejimi bu cephenin Vietkong diye adlandırılan silahlı güçlerinin hedefleri haline gelmişti. 1961'de müdahaleyi genişletme kararı alan ABD, 1963 yılı Kasımından sonra Diem'in devrilmesine karar verdi. Başbakanlığa getirilen Kao Ky ise tek kahramanının Hitler olduğunu söylerken, Diem rejiminin getirdiği zulmün eksilmeyeceğini ilân ediyordu.

Öldürülen Vietkong'lu gerillaların yanında ABD askerleri.

Sağda Ulusal Kurtuluş Cephesi gerillaları.

1961 yılında kişisel bir mektup yazarak yardımı daha da artıracağına söz verdi. Ve Amerikan askerleri 1961 yılında "danışman" adı altında Vietnam'a girdi. Bundan sonra Diem rejimi Amerikalılar'ı bile utandıracak zulüm ve terörü iyice yoğunlaştırdı. Öyle ki, Diem, generalleri tarafından devrilip öldürüldüğü zaman, Başkan Kennedy derin bir nefes alarak rahatladı. Artık Diem'in yerine daha popüler bir lider bulunup, nihai amaç olan Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin çökertilmesi gerçekleştirilebilirdi. Ama, Güney Vietnam'da iktidar savaşını yapan aç gözlü generalleri ikna etmek kolay değildi.

Diem'den hemen sonraki askeri rejim iki ay sonra General Kanh tarafından devrildi. Yedi ay sonra Dr. Oanh, Kanh'a karşı

başarılı bir darbe düzenledi. Ama Kanh, çok kısa bir süre sonra, karşı bir darbeye duruma yeniden el koydu. Ama yine bir ay sonra, Saygon Valisi Houng tarafından verildi. Onu ise, iki önceki devlet başkanı Dr. Oanh işbaşından uzaklaştırdı. Dr. Oanh'ı da bir aydan kısa bir zamanda Dr. Quat sepetledi. Quat iktidarda birkaç ay kalmayı becerdi, ama bu kez kendilerine bir generalin daha yararlı olacağını düşünen Amerikalılar tarafından görevden alındı. Yerine General Kao Ky getirildi. Gerçi Mayıs 1965 geldiğinde, Amerikalılar Vietnam'da kendi askerleriyle savaşıyorlardı, ama yine de bazı işler için Güney Vietnam askeri de gerekiyordu. Bu arada Güney Vietnam nüfusunun yüzde 90'ını oluşturan köylüler, kendilerini "komünizmin pençesinden kurtaracak" Amerikalılar'ı ve Vietnamlı generalleri bezginlikle izliyorlardı. Güney Vietnam halkıyla yöneticileri arasında, nefret dışında, bir bağ kalmamıştı.

Ho ise, hâlâ ABD Hükümeti nezdinde barış girişimlerinde bulunmaktan vazgeçmiyordu. Ho'nun, biri Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri U Thant aracılığıyla olmak üzere, en az yedi kez görüşme çağrısında bulunduğu, Amerikan kaynaklarınca ifade edilir. Ama Başkan Johnson'ın paranoyası o kadar üst düzeye çıkmıştı ki, sonunda U Thant'ın da Ho Chi Minh yanlısı olduğuna karar verip, en ciddi önerileri bile görmezlikten gelmekten kaçınmadı. Bu durum ortaya çıktığı zaman ise (Dışişleri Bakanı Dean Rusk ve Savunma Bakanı McNamara'nın zorunlu açıklamaları sonucu), hem

dünya hem de Amerikan kamuoyunda şiddetli bir savaş aleyhtarı hava esmeye başladı. Tabii Ho bunu sonuna kadar kullandı. 17 Kasım 1965 yılında Nobel Barış ödülü sahibi Profesör Linus Pauling'e yazdığı mektup buna güzel bir örnektir.

"Sayın Profesör Linus Pauling,

Nobel Barış Ödülü'nü kazanan sekiz kişinin Vietnam hakkında yayınladığı Dilekçe'nin metnini bana göndermek lütfunda bulunduğunuz için size samimi teşekkürlerimi bildiririm.

Vietnam halkı, doğası gereği, özgürlük ve barışsever bir halktır ve en ciddi arzusu, barışçı, birleşmiş, bağımsız, demokratik, mutlu ve güçlü bir Vietnam kurmaktır.

Halkımız, Güney'de olduğu gibi Kuzey'de de, Vietnam konusundaki 1954 Cenevre Antlaşmaları'nın tam uygulanması için çetin mücadele vermiştir... Amerikan emperyalistleri, 1961'den beri, Güney Vietnam'da 'özel savaş' adı verilen bir savaş yürütmektedirler. Fakat Güneyli yurttaşlarımız istilacılara boyun emek istemeyerek, Amerikan saldırganlarına ve onların uşaklarına karşı kahramanca mücadele etmekte ve her defasında daha büyük zaferler elde etmektedirler..."

Daha sonra sözü görüşmelere getiren Ho şöyle devam etmektedir:

"Son birkaç aydır, Amerikan Hükümeti, bir yandan Vietnam'daki saldırgan savaşını çılgınca yoğunlaştırıp genişletirken, diğer yandan da savaşı genişletmeyi düşünmediğini, görüşmeye hazır olduğu yaygarasını koparmaktadır... Amerikan saldırı-

ABD Vietnam'daki savaşı genişletirken halkın üzerindeki baskıyı da arttırıyordu. Köylere baskınlar düzenliyor, Ulusal Kurtuluş Cephesi'ne mensup olduğundan şüphe ettiği köylülere işkence ediyor, öldürüyordu. Kadın, erkek, genç ihtiyar demeden uygulamış olduğu bu baskı ABD'ye karşı nefret ve kini daha da arttırırken bağımsızlık savaşına katılanların sayısı da çoğalıyordu.

Yaşadığı yıllarda diğer sosyalist liderlerle olan iyi ilişkilerini sürdüren Ho Chi Minh, belirli dönemlerde çatışma noktasına varan tartışmalarda taraf tutmamış, tüm siyasetini Vietnam Devrimi'nin zafere ulaşması üzerine kurmuştu. 1959'da Pekin'de bir yemekli toplantıda soldan sağa Kruşçev, Mao, Ho Chi Minh ve Bayan Sun Yat Sen.

En üstte sağda, kurtarılmış bölgelerde köylülere kendilerini nasıl savunacaklarını öğreten Ulusal Kurtuluş Cephesi üyesi.

Üstte bir ABD askerinin bambardıman sonucunda can vermiş bir çocuğu taşıma biçimi.

Yanda Vietkong'lulara uygulanan karın deşerek söyletme yöntemi.

sı, Vietnam ve Güneydoğu Asya'da bugünkü ciddi durumun tek kökü ve doğrudan nedenidir. Dolayısıyla, bizim görüşümüz odur ki, Vietnam sorununun barışçı bir çözüme giden en doğru yol, Güney Vietnam halkının tek gerçek temsilcisi olan Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin 22 Mart 1965 bildirisinde ve Demokratik Vietnam Cumhuriyeti'nin dört noktalık görüşünde açıklanan çözümdür...

1- Vietnam halkının temel ulusal hakları; barış, bağımsızlık, egemenlik, birlik ve toprak bütünlüğünün tanınması. Cenevre Anlaşmaları'na uyararak, Amerikan Hükümeti Güney Vietnam'dan bütün birliklerini, askeri personelini ve her türlü silahlarını çekmeli, oradaki askeri üslerini sökmeli, Güney Vietnam'la "askeri ittifakı"nı kaldırmalıdır. Amerikan Hükümeti Güney ve Kuzey Vietnam'a müdahale ve saldırıdan vazgeçmelidir.

2- Vietnam, hâlâ geçici olarak iki bölgeye ayrılmış durumda iken, barış içinde yeniden birleşmeye giderken, Vietnam'la ilgili 1954 Cenevre Anlaşmaları'nın asker koşullarına tam anlamıyla saygı göstermelidir...

3- Güney Vietnam'ın içişleri, herhangi bir yabancı müdahale olmaksızın, Güney Vietnam Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin programına göre, Güney Vietnam halkı tarafından düzenlenmelidir.

4- Vietnam'ın barış içinde yeniden birleşmesi, herhangi bir yabancı müdahale olmadan, iki bölgedeki Vietnam halkı tarafından çözülmelidir..."

Ho böylece, aylar önce Johnson'a gönderdiği "Dört Maddelik" öneriyi yeniden kamuoyunun gündemine getiriyordu. Ama buna rağmen, Johnson 1966 yılına dek bu önerileri yok saydıktan sonra, kendi 14 Maddesi'ni açıkladı, ama bunu asla Ho'ya ulaştırmadı.

Üstüne üstlük Amerikan uçakları Kuzey

Vietnam'ı yoğun bir biçimde bombardıman etmeye başlamışlardı bile. Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin Hanoi'nin bir aracı olduğu sabit fikrine inanmış olan Johnson, böylece Ho'yu dize getirmeye çalışıyordu. Halbuki gerçek farklıydı ve Ulusal Kurtuluş Cephesi oldukça geniş bir özerkliğe sahipti. ABD'nin bombaları sonucu ölen sivil kurbanlar ve hedeflerin bu ülke basınında yer alması üzerine genel hoşnutsuzluk iyice arttı. Her şey rağmen halkının çektiği büyük acılara dayanamayan Ho amca, bir anlaşma için aracılık yapması için doğrudan doğruya Fransa Devlet Başkanı Char-

les de Gaulle'e başvurdu. Ama bundan bir sonuç alınamadı. Johnson'ın dünya ya da Amerikan kamuoyuna aldıracağı yoktu. Vietnam'ın üzerine II. Dünya Savaşı'nda bütün Avrupa'nın üzerine yağdırılan bombadan daha fazlası yağdırıldı. Johnson "Hanoi'yi dizleri üstüne çöktürmeye" kararlıydı. Ama Vietnam'a giden her dört gazeteciden en az üçü (hangi ulustan olursa olsun) ülkelerine fena halde anti-Amerikan olarak dönüyordu. Ho'nun, gazetecilere ülkenin halini gözleriyle görmelerini sağlamaktan başka propagandaya ihtiyacı yoktu.

Vietnam savaşı tüm dünyada geniş yankılar uyandıran bir olaydı. Londra'dan Paris'e Moskova'dan Washington'a kadar tüm başkentlerde binlerce kişi savaşı protesto ediyor, ABD'ye karşı savaşan Vietnamlıların yanında yer alıyordu.

Savaşın sonlarına doğru tüm Vietnam direnişçilerin eline geçmiş gibiydi. ABD ile onu destekleyen küçük bir azınlığın dışında tüm halk nihai zafere inanıyordu. Üstte sağda Saygon yakınlarına kadar sokulan Vietkong birlikleri.

Vietnam'da yaratılan vahşetin korkunç görünümü. Saygon emniyet yetkilisi Loan tutukladığı bir direnişçiye sokak ortasında öldürüyor.

3 Eylül 1969. Yıllardır ülkesinin bağımsızlığı ve birliği için mücadele eden Ho Chi Minh ölüyor. Ama savaş ölümünden sonra da sürecek ve Ho Amca'nın büyük düşü olan Vietnam Sosyalist Cumhuriyeti 2 Temmuz 1976'da kurulacaktı.

Ama sonuçta Amerika'yı şok edecek ve savaşı durduracağına dair söz verdiği için Johnson'ın yerine seçilen Nixon'ı Paris görüşmelerine zorlayacak adım, yine Vietnamlılarca gerçekleştirildi. Şubat 1968'deki başarılı "Tet Saldırısı" hem Johnson'm si-

yasi hayatını bitirdi ve hem de Amerika'yı Kuzey'i bombalamayı tedricen durdurma kararına zorladı.

Ne var ki, zafer henüz çok uzaktaydı ve Ho amca da 79 yaşına gelmişti. "Karl Marx, Lenin ve diğer devrimcilerin yanına gitme-

HO CHİ MINH'TEN SONRA NE OLDU?

Ho amca öldüğü zaman ülkenin bağımsızlığı ve birliği için ufukta umutlar belirmişti, ama zafer daha yedi sene uzaktaydı. 18 Ocak 1969'da başlayan Paris görüşmeleri hiçbir sonuca ulaşılmasından

tam üç yıl sürüp gitti. Eylül 1972 geldiğinde, Komünistler "Tet Saldırısı" gibi önemli bir taarruz daha gerçekleştirememişlerdi ve yine bu sıralarda ABD önemli sayıda askerini geri çekmişti. Sonuçta geçici

bir ateşkes imzalandı. Bu ateşkes bir yerde sonucu noktalıyordu.

Daha sonra ABD Dışişleri Bakanı Henry Kissinger ve Kuzey Vietnam'dan Le Duc Tho arasında süren gizli görüşme-

ler meyvasını verdi ve 27 Ocak 1973'te bir anlaşmaya varıldı. Buna göre Vietnam'daki bütün Amerikan askerleri geri çekilecek ve Güney Vietnam'la Ulusal Kurtuluş Cephesi arasında siyasi görüşmeler başlayacaktı. Bunların sonucunda da "Ulusal Barış İçin Ulusal Konsey" kurulacaktı. Ne var ki, ABD askerlerinin çekilmeye başlamasına ve Kuzey Vietnam'ın onayına rağmen, Saygon Hükümeti ve Güney Vietnam Geçici Devrim Hükümeti bir türlü uzlaşamadılar.

1974'ün sonlarında büyük bir saldırıya kalkan Ulusal Kurtuluş Cephesi birlikleri Phuoc Long Eyaleti'ni ele geçirdiler. 1975 yılının başında ise, Ulusal Kurtuluş Cephesi ya da Amerikalılar'ın deyişiyle Vietkong birlikleri Saygon'un 100 kilometre yakınına gelmişlerdi bile. Artık Saygon Hükümeti'nin zaman kazanmaya çalışmaktan başka yapacak bir şeyi yoktu. Ordu tamamen bozguna uğramıştı ve yüksek rütbeliler mümkün olan her araçla ülkelerinden kaçmaya çalışıyorlardı. 28 Nisan'da yönetime geçen General Duong Van Minh derhal bir ateşkes çağrısında bulunarak, Kuzey Vietnam ve Halk Kurtuluş Ordusu'na görüşme önerisi yaptı ama boşuna. 30 Nisan'da Saygon Hükümeti teslim oluyordu.

Çeşitli anayasal aşamalarından geçildikten sonra, 2 Temmuz 1976 tarihinde Kuzey ve Güney Vietnam'ın "Vietnam Sosyalist Cumhuriyeti" adı altında birleştikleri ilan edildi. Aynı yılın Aralık ayında kongresini tamamlayan Vietnam Emek Partisi (Dang Lao Dong Viêt Nam), adını Vietnam Komünist Partisi (Dang Cong San Viêt Nam) olarak değiştirerek, ulusun Sosyalist amaçlarını gerçekleştirmek için kabul edilen bir dizi ilkeyi açıklıyordu.□

Henry Kissinger ile Le Duc Tho arasında yapılan barış görüşmeleri (üstte) olumlu sonuçlanmasna rağmen Saygon Hükümeti ile Devrim Hükümeti anlaşamayınca savaş yeniden başlamıştı. 30 Nisan'da Saygon hükümeti teslim olduğunda Vietnamlıların yıllarca süren savaşın yaralarını kapatmak için yapacakları çok şey vardı.

YAPITLARI

KAYNAKÇA

den önce bir iki şey söylemek istedi ve resmî vasiyetini yazdırdı. Buradaki zamanlaması da mükemmeldi. Gittiği zaman, "halkın para ve zamanını harcamamak için büyük bir cenaze töreni" yapılmamasını vasiyet etti. Zafer güneşi bu yaşlı devrimci için çok yavaş yükseldiğinden, sadece ilk Amerikan askerlerinin ayrıldığını görebildi. Tarih 3 Eylül 1969'du ve Ho Amca ölmüştü. 1970'li yıllar bitmeden ise, ömrü boyu çarpıştığı ideal gerçekleşecek ve Vietnam bağımsız ve birleşmiş bir ulus olarak dünyadaki yerini alacaktı. Öldüğü zaman dördüncü ve son kez olarak *Time* dergisinin kapağını, Ho'nun zayıf, kararlı ve "amca" yüzü süsledi. Amerikalılar, Amerika'nın bir numaralı düşmanı için şöyle yazdılar:

"Ho Chi Minh hayatını, yabancı müdahalesinden uzak birleşik bir Vietnam'ın kurulmasına adanmıştı. Onun bu tutumu 19 milyon vatandaşına büyük acılar çekti. Ama buna rağmen, onu büyük bir sevecenlikle 'Ho Amca' diye anıyorlar. Hem Kuzey'de hem Güney'de. Şu anda yaşayan hiçbir lider, düşman topları karşısında bu kadar büyük bir kararlılıkla ve bu kadar uzun bir zaman durmadı."□

T.E.

- *Selected Works*, 4 cilt, Foreign Languages Publishing House, Hanoi, 1960-62
- *Poets*, Paris, 1963
- *Prison Diary*, Foreign Languages Publishing House, Hanoi, 1965
- Burchett, Wilfred, *North of the Seventeenth Parallel*, People's Publishing House, Delhi, 1966
- Burchett, Wilfred, *Vietnam, Inside Story of the Guerrilla War*, International Publishers, New York, 1965
- Fall, Bernard, *The Two Vietnams*, Fredrick Praeger, London, 1964
- Ho Şi Minh, *Seçme Yazılar*, Çev. Aydın Kurtuluş, Aşama Y., Ankara, 1975
- Hoang Van Chi, *From Colonialism to Communism*, Pall Mall Press, London, 1964
- Honey, P.J., *Genesis of a Tragedy*, Ernst Benn, London, 1968
- Lacouture, Jean, *Ho Şi Minh*, Çev. Şerif Hulusi, Payel Y., İstanbul, 1968
- Fenn, Charles, *Ho Chi Minh*, Charles Scribner's Sons, New York, 1973
- Lederer, William, *The Anguished American*, Gollancz, London, 1969
- Raskin, Marcus G., and Fall, Bernard (eds), *The Vietnam Reader*, Vintage Books, New York, 1965
- Shaplen, Robert, *The Lost Revolution*, Andre Deutsch, London, 1966
- Sweadring, Rodger, *Leaders of the Communist World*, Free Press, New York, 1971
- Vo Nguyen Giap, *Dien Bien Phu*, Foreign Languages Publishing House, Hanoi, 1962
- Vo Nguyen Giap, *People's War, People's Army*, Draeger, London, 1962
- Warbey, William, *Vietnam: The Truth*, The Merlin Press, London, 1965

KRONOLOJİ

19.5.1890	Ho Chi Minh dünyaya geliyor.	Temmuz 1945	Potsdam Konferansı.
1900	Ho Chi Minh henüz 10 yaşındayken annesini kaybediyor.	Ağustos 1945	II. Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle birlikte Vietminh geçici bir hükümet kuruyor. Çinliler Komünist Partisi kapatılıyor.
1911	Ho Chi Minh açığı yamağı olarak bir gemiyle denize açılıyor.	Eylül 1945	Vietnam'ın kuzeyi Çin, güneyi İngiltere tarafından işgal ediliyor.
1913	Amerika'nın Boston ve New York limanlarına gidiyor.	Mart 1946	Fransa, Ho Chi Minh Hükümeti'ni tanıyor.
1914	Denizcilik mesleğine son veren Ho Chi Minh Londra'ya gidiyor. Burada Asyalıların kurduğu "Deniz aşırı Ülke Emekçileri" (Lao Dong Hoi Ngai) adlı gizli bir örgüte giriyor.	Haziran 1946	Paris'e giden Ho Chi Minh Fransız Hükümeti'yle görüşmelere başlıyor.
1917	Ho Chi Minh Paris'e geçiyor.	Aralık 1946	Fransa ve Vietminh arasında çatışma başlıyor.
Ocak 1919	Nguyen Ai Quoc adıyla tanınan Ho Chi Minh, Versailles Barış Konferansı'na bir dilekçe gönderiyor.	Mart 1949	Fransa Bao Dai yönetiminde kukla bir Vietnam Devleti kuruyor.
Aralık 1920	Tours Kongresi'nde bir konuşma yapan Ho Chi Minh Fransız Komünist Partisi'ne giriyor.	Ekim 1949	Çin'de Komünistler iktidarı ele geçiriyor.
Aralık 1921	Ho Chi Minh Fransız Komünist Partisi'nin Marsilya'da toplanan kongresine katılıyor.	Ocak 1950	Vietnam Demokratik Cumhuriyeti, önce Çin, daha sonra Sovyetler Birliği tarafından tanınıyor.
1923	Ho Chi Minh Moskova'ya gidiyor.	Mayıs 1950	ABD, Vietnam'daki Fransızlar'a yardımını başlatıyor.
27.1.1924	Ho Chi Minh Pravda gazetesine Lenin'in ölümüyle ilgili bir makale yazıyor.	11.2.1951	Vietnam Emek Partisi (Dang Lao Dong Viet Nam) kuruluyor.
17.6-8.7.1924	Moskova'da yapılan Komünist Enternasyonal'in 5. Kongresi'ne katılıyor.	Mayıs 1954	Fransızlar Dien Bien Fu'da yenilgiye uğruyorlar.
Ocak 1925	Komünist Enternasyonal tarafından görevlendirilen Borodin heyetiyle birlikte Çin'e gidiyor.	Temmuz 1954	Diem, Güney Vietnam Devlet Başkanı ilan ediliyor. Cenevre Anlaşması ile Vietnam 17. paralelden ikiye ayrılıyor.
Haziran 1925	Ho Chi Minh "Vietnam Devrimci Gençlik Derneği"ni (Thanh Nien Cach Mang Dong Chi Hoi Viet Nam) örgütüyor.	Ekim 1954	ABD Başkanı Eisenhower, Diem'e yardım önerisinde bulunuyor.
1927	Ho Chi Minh "Pasifik Ülkeleri İşçi Sendikaları Birliği"nin kuruluş kongresine katılıyor.	Ocak 1955	ABD yardımının ilk partisi Saygon'a ulaşıyor. Cenevre Anlaşması ile garanti altına alınan seçim şartına Diem yanaşmıyor.
1928	Çan Kay-Şek'in Komünistler'e karşı başlattığı katliam üzerine Çin'den ayrılan Ho Chi Minh, SSCB, Belçika, Fransa, Almanya, İsviçre ve İtalya'yı geziyor. Son olarak Siyam'a geçiyor.	1956	Fransa Güney Vietnam'dan çekiliyor. Kuzey Vietnam'da uygulamaya konulan toprak reformu köylüler arasında hoşnutsuzluk yaratıyor. Çıkan olaylar askeri güçler tarafından bastırılıyor.
Kasım 1928	Ho Chi Minh Siyam'da Than Ai (Dostluk) adında bir gazete çıkarıyor.	1957	Güney Vietnam'da Devlet Başkanı Diem'in terörüne karşı ilk direniş hareketleri başlatılıyor.
3.2.1930	Vietnam Komünist Partisi'nin (Cong San Dang Viet Nam) kuruluşu.	1959	Ho Chi Minh Güney Vietnam'daki direniş hareketlerine yardım edilmesine karar veriyor.
Ekim 1930	Vietnam Komünist Partisi'nin adı "Çin hinde Komünist Partisi" (Dong Duong Cong San Dang) olarak değiştiriliyor.	1960	Güney Vietnam'da Ulusal Kurtuluş Cephesi kuruluyor.
6.6.1931	Ho Chi Minh Hong Kong'ta tutuklanıyor.	Kasım 1961	ABD Başkanı Kennedy, Diem'e askeri yardımı artırmayı öneriyor.
1930	Hapishanede öldü söylentileri çıkarılan Ho Chi Minh Moskova'ya gidiyor.	Kasım 1963	Diem ve Kennedy yapılan suikastlar sonucu öldürülüyor.
1934	Ho Chi Minh Lenin Enstitüsü'nde öğrenim görüyor.	Ocak 1964	Güney Vietnam'da Nguyen Khanh bir darbeyle iktidarı ele geçiriyor.
1935	Komünist Enternasyonal'in 7. Kongresi'ne katılıyor.	Ağustos 1964	Tonkin Körfezi olayı. ABD Kuzey Vietnam'a saldırıyor. Khanh rejimine karşı Budistler ayaklanıyor.
4.6.1936	Léon Blum başkanlığında 27 Haziran 1937'ye kadar sürecek "Halk Cephesi" Hükümeti kuruluyor.	Eylül 1964	Ho Chi Minh, BM Genel Sekreteri U Thant aracılığı ile ABD'ye görüşme önerisinde bulunuyor.
1937	Japonya'nın Çin'e saldırması üzerine Çan Kay-Şek Komünistler'le işbirliğine gidiyor.	Kasım 1964	Lyndon Baines Johnson ABD başkanlığına seçiliyor.
1938	Verem'e yakalanan Ho Chi Minh hastalığın nekahat dönemini Sochi'de geçiriyor.	Mayıs 1965	Kuzey Vietnam bombalanıyor, çok sayıda Amerikan askeri bölgeye gönderiliyor.
1.9.1939	Almanya'nın Polonya topraklarına girmesiyle I. Dünya Savaşı başlıyor.	Ocak 1966	Başkan Johnson ünlü "14 Maddesi"ni açıklıyor. Ho Chi Minh, görüşmelerin başlatılması için bombardımanın durdurulmasını ve Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin tanınmasını şart koşuyor.
1940	Fransa Almanya'ya teslim oluyor. Japonya Çinhindi'ni işgal ediyor.	Şubat 1968	Tet Saldırısı, ABD ve Güney Vietnam'ın zayıflığını ortaya çıkarıyor.
Mayıs 1941	Gizlice Vietnam'a giren Ho Chi Minh, kuzeydeki Bac Bo'da "Vietminh"i kuruyor.	Kasım 1968	ABD Başkanı seçilen Nixon aşamalı bir şekilde Vietnam'dan çekilmeye söz veriyor.
7.12.1941	Japonya Pearl Harbor'da ABD donanmasına saldırarak Pasifik Savaşı'nı başlatıyor.	Mayıs 1969	İlk Amerikan askerleri Vietnam'dan çekiliyor.
Temmuz 1942	Çin'e gitmek üzere yola çıkan Ho Chi Minh sınırı geçer geçmez tutuklanıyor.	3 Eylül 1969	Vietnamlıların "Ho Amcası" Ho Chi Minh ölüyor.
1944	Ho Chi Minh serbest bırakılıyor.		